

اجازه داده شود که روند کار را اصلاح کنند.
ادیبالتجار - عجب است يك مذاکره که خیلی اهمیت دارد بلکه با اعتقاد بنده از اهمیت مذاکرات مجلس اهمیتش بیشتر است بعد از انتظار زیاد که از حضرت رئیس اجازه میگیرم که عرض کنم و شاید چهار که صحت بشود و يك علاج و چاره جوئی برای آنکار بشود و مردم راحت شوند و خاطر مجلس شورای ملی هم از پربشانی مردم آسوده شود بعضی از آقایان بگوش خود شنیدم که فرمودند این قابل مذاکره نیست باینکه همه میدانید این مسئله از اغلب مذاکرات ما در ایران خصوصاً در طهران که پایتخت است اهمیت آن زیادتر است و اساسی است آقایان همه میدانید که این مطلب اساسیست در طهران (بعضی گفتند این مطلب جزء دستور نیست.)

ادیبالتجار - جزء دستور باشد یا نباشد بنده عرض میکنم آقایانی که دلشان بجال این مردم بیچاره میسوزد که صبح میروند دو ساعت از ظهر گذشته میآیند و ده نفر نان خور در خانه منتظر دارند تصدیق عرایض بنده را خواهند کرد بنده عرض میکنم این مطلب امروزه خیلی اهمیت دارد و اینکه وزیر داخله اینطور گفت نماینده وزارت مالیه اینطور جواب داد اینها اسباب آسودگی مردم و خاطر جمعی مجلس میشود هرگز مجلس و نمایندگان ملت را متقاعد نمیکند اگر وزارت داخله در این باب اقدامات مجدانه میکرد امروز باز امر نان اینطور نمیشد در ماه رمضان خاطر آقایان هست که فرمانفرما وزیر داخله سابق آمد اینجا در این محل نطق ایستاد و در جواب سؤال بنده چه گفت گفت ۴۴ هزار خروار گندم تهیه کردم و چند هزار خروار جو هم باید بیاورند و همین طور از کجا و کجا صورت داد و گفت دیگر نان ارزان میشود و مردم آسوده میشوند برای اینکه من اینطور نقشه کشیده ام و يك طوری خواهد شد که دیگر آن اشکالات فراهم نیاید و هیچ نتیجه بر آن مرتب نشد و اگر خاطر شما را آسوده می کرد باز اینطور دچار زحمات نمی شدید و هر روز هم که می بینید تغییرات در اد رت شما پیدا می شود پس معلوم می شود آن اقدامات قوی و آن حرفها برای مردم نان نمیشود زن و مرد طهران نان می خواهند باید فکرنان کرد کمیسیون تفتیش در جواب بنده گفتند که مجلس ما را از برای تفتیش فرستاده و ما هم تفتیش خودمان را کردیم و بیان مفصلی فرمودند آن اخبار مطلق را بما ندادند که ما اطلاع کاملی در این کار بکنیم و اگر لازم باشد مجلس یا اختیار تامی بما بدهند که بتوانیم بیشتر کار بکنیم بنده عرض می کنم مجلس بشما اجازه تفتیش اینطور نداده است که شما بروید به بینید فقط دیدن خودتان را بیایید اینجا بگوئید ابتدا همچو تفتیش بشما نداده است مجلس بشما اجازه تفتیش داده است باینطور که وزارت را وادار کنید مسئولش بدانید مسئولش قرار بدهید حکماً از او بخواهید که زودتر اقدامات نافی در اینکار بکند بنده اینجا میگویم و استدعا می کنم (حالا هر کس با بنده مخالف است بیاید اینجا محل نطق و جواب به گوید) که اگر تا چهار ساعت یا پنج ساعت از شب گذشته هم هست بنشینید مذاکره کنید تبادل افکار کنید و تکلیف هیئت تفتیش را معین کنید و فردا بروند و جدا مشغول کابشوند و امر نان

را تسهیل کنند و الله بالله مردم ۷۰ نفر ۸ نفر مارا می بینند میگویند نان را درست کنید و خود دیدم که مردم از صبح میروند دکان نانوائی و تا دو ساعت از ظهر معطلند نان مردم را درست کنید که نان و گوشت در این شهر از مطالب اساسی است

سلیمان میرزا - این حسابی را که آقای منتصر السلطان کردند صحیح است و همین طور است که فرمودند اما باید دانست که صاحب جمعهای ما نهرافات شاعرانه را خوب بلد هستند و از برای اینکه حساب دولت را بر داند همیشه نهرافات شاعرانه میگویند و اگر هم فرض کنید بآنها خسارتی وارد آمده اسباب چینی ها می کنند که جمع دولت را بر نمایند والا از قدیم طهران و اطراف يك ایستانتیستیک صحیحی نداشته است تا اینکه بدانیم این اظهارات صحیح است و هم چنین این خسارتی را که می گویند این يك چیزی است که کمپانی خالصه ادعا میکرد و از برای اینکه حساب دولت شاید درست شود چنانچه شاهزاده جهانسوز میرزا نماینده بلدیة از طرف وزارت داخله مأمور شد برای رسیدگی فرمودند که در خیلی دهات این خسارت وارد نشده و اگر هم وارد شده در بعضی از دهات يك سنبل و در بعضی از آنها نصف سنبل زده شده و خیلی کم است و عشر این مقدارها وارد نشده ولی از آنچه که در باب عمل نان گفتگو می شود از برای احتیاط است زمستان خواهد شد و راه ها بند خواهد آمد و این گندم ها را برای احتیاط دولت باید در انبارش داشته باشد که دچار اشکالات نشود والا این طور نیست خورده مالکها بتجربه ثابت شده است که مجبور هستند و بفروشدند و هیچوقت بازار فروش را نمی گذارند و همیشه معمول بود که در میدان در آن اوقاتی که وسائل حمل و نقل را فراهم میکردیم دو برابر گندم دولت گندم وارد میکردند همیشه وقتی که دولت در زمستان برای گندم فکر میکرد صد خروار از اطراف گندم وارد می کردند از امر نان باید تا اندازه مطمئن بود که تقریباً خوب است ولی اگر خباز باشی ها بگذارند و همانطور که ملاحظه فرمودید از هزار و پانصد خروار بیکه آمده اند بلدیة را متقاعد کرده اند سه صد خروارش را تحقیقاً می دانم همین طور که راپورت داده اند هنوز نگرفته اند پس ملاحظه بفرمائید در صورتی که در رمضان این اشکالات را برای بلدیة تراشیدند و این مقدار گندم را گرفته اند باقی هم را خورده مالکها وارد کرده اند و امروز هم بهتر ترتیبی باشد این نانوائی باشی ها می خواهند این اشکالات را فراهم بکنند و می خواهند انبار دولت را از حیث جنس کم بکنند و مقداری به نرخ بیافزایند و آن وقت يك دوسه روزی کبسه خودشانرا برمی کنند پس اگر همین طوری که آقای ادیبالتجار اظهار کردند لازم است که تصویب شود ولی عرض میکنم در دولت يك ۴۶ هزار خروار گندم در انبار طهران حاضر داشته باشد برای احتیاط است عمده اصلاحی که باید کرد باید ترتیب خباز باشی ها را برداشت که مردم آزادانه بتوانند گندم وارد کنند سایرین هم سهل تر دسترسی داشته باشند و همین طوری که عرض کردم باز هم مکرر میکنم که دولت این مقدار را باید برای احتیاط فراهم کند و لوا اینکه برای نان عسرتی فراهم نشود.

رئیس - این جایك پیشنهادی شده است از طرف آقای حاج عزالمالک باید در آن خصوص رای بگیریم ولی عده برای اخذ رای کافی نیست و مذاکره در این باب هم فایده ندارد و فعلاً این مسئله را می گذاریم بجلسه آتی که نتیجه آن معلوم شود

ادیبالتجار - کمیسیون تفتیش فردا باید بروند و مشغول کار باشند یا خیر.

رئیس - کمیسیون تفتیش وظیفه تفتیش خود را دارند ولی برای اختیارات دیگر لازم است که مجلس رای بدهد.

آقامیرزا ابراهیم خان - بنده تفتیش این کمیسیون را ناقص می دانم و چند فقره تقاضا دارم اجازه بفرمائید عرایض خود را عرض کنم (جمعی نیز اجازه نطق خواستند.)

رئیس - عجالاً وقت هم گذشته است در این خصوص مذاکره نمی شود جلسه آتی این مطلب موضوع مذاکره میشود آنوقت آقایان اظهارات خودشانرا بفرمایند جلسه آتی روز شنبه است دستور آن راپورت کمیسیون راجع بیودجه مجلس شور در بقیه قانون ثبت اسناد.

(مجلس يك ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۱۶۰

صورت مشروح روز شنبه ۱۸ شهر

شوال المکرم ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد.
 صورت جلسه پنجشنبه (۱۶) را آقای معاضد الملک قرائت نمود.

غائبین جلسه قبل - مرتضی قلیخان بختیاری - آقای میرزا اسمعیل نوبری - حاجی میرزا آقا قوام الاسلام - صدیق حضرت - سید ابراهیم اعظم - آقا سید علی آقا یزدی - بدون اجازه.

آقایان - حاجی محمد کریم خان قشقائی - وحید الملک (۱۵) دقیقه آقا شیخ حسین یزدی (۲۵) دقیقه - آقا شیخ اسمعیل مشرودی (۲۰) دقیقه - آقا شیخ رضا نیم ساعت - حاجی وکیل الرعایا نیم ساعت - سردار اسعد (۴۰) دقیقه - آقای امام جمعه خوئی (۲۰) دقیقه - میرزا رضا خان نائینی (۳۰) دقیقه - آقایان حاج میرزا زین العابدین قمی - حاج مصدق الممالک مرخص بودند.

رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظاتی هست بفرمائید.

ارباب کبخسرو بنده دو عرض دارم یکی راجع بصورت مجلس و یکی هم بعد اگر اجازه بفرمائید عرض میکنم.

اما راجع بصورت مجلس این است که این که آقای حاج محمد کریم خان را بدون اجازه غائب نوشته اند برای این بود که اجازه نامه ایشان دیر رسیده بود بعد که اجازه نامه فرستادند معلوم شد اجازه داشته اند.

ادیبالتجار - چند نفر را در صورت مجلس چند روز است غایب با اجازه مینویسند در صورتی که بعضی از آنها مثل آقای صدیق حضرت شنیده ایم که استعفای ایشان بهیئت رئیس رسیده است اگر صحت

درد باید استعفای ایشان در مجلس علنی خوانده شود تکلیف مجلس معلوم شده عوض ایشان را انتخاب کنند و یکی هم در خصوص آقای آقا سید علی آقا است خواهشمندم تکلیف آراهم معلوم بفرمائید که اکثریت تشریف نمایارند عوض ایشان انتخاب شود

رئیس - در باب آقای صدیق حضرت که میفرمائید استعفای خودشانرا فرستاده بودند ولی باید بموجب نظامنامه داخلی یک هفته مهلت داده شود فوراً نباید بخوانیم بعد از گذشتن یک هفته در صورتیکه جد داشته باشند در استعفای خودشان آوقت خوانده میشود .

ادیب التجار - چون بنده از خود ایشان در جواب سئوال ارجاع نیامدن در مجلس شنیده بودم که فرمودند بنده چندی است استعفای خودم را به مجلس فرستاده ام از اینجهت عرض کردم خوانده شود .

حاج شیخ الرئیس - میخواستم عرض کنم که خیلی بامکران میاید که هر روز غیبت کسانی که معلوم نیست غیبت صغری است یا غیبت کبری و میزانی ندارد در صورت مجلس نوشته شود خوبست در اینباب تکلیفی معین بکنند .

شهبازی - بنده استدعا دارم آن پیشنهادیکه آروز کرده بودم خوانده شود .

رئیس - در باب صورت مجلس اگر فرمایشی دارید بفرمائید (دیگر اظهاری نشده رئیس صورت مجلس را امضاء نمود .)

ارباب کیخسرو - مدتی است ما سر کردان میباشیم که آیاعلت خرابیهای مملکت چیست و متأسفانه سوراخدهارا کم کرده ایم چندی قبل یکی از نمایندگان در اینجا اظهار کرد .

که هلت آن (موز) بنده است و باید آنها را دفع کرد تا اسباب آسایش فراهم بشود (و با آنکه دفع شده اند هنوز آسایش منظوره حاصل نگردیده است) بنده عرض میکنم که (موز بندها) معدود بودند و فرضاً اگر خطائی از آنها بروز میکرد نسبت بیک نفر یا معدودی بود یکن دل خراشتر و مهلک تر از گدوله موز آن تیری است که از روی فرض مملکت را در معرض خطر بیندارد - البته آقایان روزنامه برق را ملاحظه فرموده و فرضهای آن را درک کرده اند بنده حالبه نمی خواهم از کلیه مندرجات آن دفاع کنم ولی چون بعضی عنوانات آن را راجع بداره مباشرت است از اینجهت لازم می دانم در مقابل آن اظهارات توضیحات داده تکذیب کنم زیرا همینکه یک ورقی اسمش روز نامه شد مردم تصور میکنند واقعا رسمیتی دارد و نگارنده آن قصدش خیر مملکت و اهالی بوده آنچه بنویسد صفت دارد دیگر نمی دانند نگارنده آن کیفیت چه مقصود دارد و عمده مقصودش مشوش کردن خاطر مردم نسبت بوسکلاسه اساسی است گاهی بنده تصور می کردم کاش همه کلاه قبل از کالت روزنامه نگاری می شدند تا بواسطه آن شغل بهتر بتوانند از عهده کالت برآیند ولی متأسفانه می بینم کسانی که در دوره مشروطه سابق کمال قدرت را در نگارش روزنامه بروز می دادند مانند میرزا علی اکبر خان دهخدا دبیر صور اسرافیل و آقا میرزا محمد صادق طباطبائی مدیر روزنامه مجلس و آقا سید محمد رضا مدیر

مسائات و چند نفر دیگر که در روزنامه نگاری بدیضا می نمودند حالیه که خودشان داخل و کالت شده اند حیران و عاجز مانده اند مثلی است مشهور هر کس از کشتی دوراست روزش بسیار است

اولا در برق نوشته است مجلس دارای توپخانه و قورخانه است لازم است توضیح دهم که مجلس توپخانه و قورخانه بجهت دفاع و جنگ ندارد بلکه (۶) عراد توپ موجوده در مجلس چون بقوه ملت در بهای خون فدائیان ملت از دست دشمن گرفته شده است خود فاتحین محض علامت تاریخی بیادگار وارد مجلس کرده اند در زمان وزارت جناب آقای سید هار اعظم که خواستند آن توپها را ببرند در روزنامه ایران نو و غیره عرایض تنظیم آمیزی از زبان توپها درج شد که مساجه تقصیری کرده ایم که می خواهند قهرا از مجلس برانند باین ملاحظه و با ملاحظات دیگر که اول ذکر شد توپها را نگاهداشتیم تا این که باز برق ایراد کرده است در صورتی هم که توپها بیادگار باشد خود ملت خواهند آمد و حفظ خواهند کرد نمی دانم ملت برای چه نماینده از طرف خود به مجلس فرستاده اند در صورتی که بنایود خود ملت بهمه کارهای خود برسد دیگر مجلس و وکیل برای چه لازم بود مگر مجلس اختیار خورده تمیری برای حفظ مال ملت ندارد اگر مجلس اختیار از انداخته باشد که چند عراد توپ را حفظ کند دیگر چه اختیاری خواهد داشت هر گاه آقای نگارنده روزنامه برق از تنبذ توپها سرورشته داشته اند مگر عنوان نمی کردند که مجلس سرپوش برای توپها نسازد بگذارد در برف و باران خراب شده از آبادی بیفتد .

واما این که ایراد کرده است دقمه اول شش هزار تومان خرج ساختن عمارت بجهت توپها شده و بعد مجدد خراب و از نو عمارت عالی تر ساخته شده است عجب اشتباه خیلی بزرگی کرده اند زیرا ابتدا شیخ حسن خان که در سر بنائی بودند فقط چند ستون چوبی زیر سقف رزده ساینی ساختند بعد که اداره مباشرت ملاحظه بی بنیادی دیوار آن را نمود و بیشتر جالازم داشت عمارتی را که ملاحظه می فرمائید که در دور توپها و لوازم آن ساخت از [۱۴] ربیع الثانی که تا اکنون ششماه میشود و از آن تاریخ وزارت معارف بنائی مجلس را بعهده اداره مباشرت گذارده است با آنکه در ظرف تمامی این مدت همه روزه بنای متعدد در اینجا کار می کرده و چنانکه ملاحظه می فرمائید این دو جایگاه عالی را که معروف به (لژ) است باشش باب دکان عالی که باحمام وصل مجلس تبدیل شده است که حمام موقوف شود و طویل و کالسه خانه و بهار بند که بزرگتر از یک حیاط است و تمام با کچ و آجر ساخته شده و نرده کشی باغ و شیروانی عمارت باز یافتی از هنر پزای سلطان و سایر ترمیمات که در فضای باغ باین بزرگی و عمارت شده بجهت کلاه اینها تا امروز اداره مباشرت بیش از سه هزار و هفتصد و هفتاد تومان و یکقران خرج نکرده است و حالیه نیز بنده بقدر سهم خود با فراد ملت حق می دهم هر کس میل دارد بیاید فایده تر مبه اداره مباشرت راجع به جزه ملاحظه نماید تا سیه روی شود هر که دروغش

باشد [حال ملاحظه فرمائید عراق بجهت اندازه است و آیا مقصود برق راز این اظهارات بی حقیقتانه جز این تصور می کنید که بهر وسیله می تواند خاطر موکلین را نسبت بو کلاه و پشان سازد و آیا اسم این را میتوان تدبیر خیر خواهانه گذارد . بنده در اینجا با آواز بلند با ادهای وائق عرض میکنم آنچه در این مدت بتوسط اداره مباشرت مجلس بصرف رسیده اول پول ملت است که دینار بدنیار بدون حیف و میل با کمال صرفه جوئی بصرف خود ملت رسانیده است (در اینجا و کلاه بالاتفاق تصدیق کردند) .

مثلا در برق نوشته است و کلاه بجهت خود اطاق آئینه و قالیچه های ابریشمی و چراغ برق نهی می کنند البته نگارنده برق حق دارند در اینجهت اشتباه نموده بی اطلاعی خود را از عمارت و غیره مجلس سابق برورده اند زیرا در دوره سابق مشروطه چون همراه با این اساس نبودند و از این اساس دوری می جستند در بی آگاهی مانده اند البته کسانی که در دوره سابق داخل این عمارت شده اند هم اطاق آئینه آنرا دیده اند و هم چراغ برق و فرش و سایر اثاثیه آنرا بعد از آنکه محمد علی میرزا اینجا را بتوب بست و اثاثیه آن بتساراج رفت و مدتی بعال خراب افتاده بوده چون محمد علی میرزا در اواخر خواست محض فشار ملت آنها را متصلی سازد دستور العمل ساختن عمارت مغرور به را داده و سمدالدوله آن کار را محول بشیخ حسن خان نمود و همان اطاق آئینه که از قدیم بود تا قبل از افتتاح مجلس تعمیر آن با تمام رسید .

و ابدأ و کلا مداخله در آن نداشته و از نو چیزی نساخته اند در خصوص قالیچه ابریشمی هم بنده عرض نمیکنم یک تخته بلکه استدعا دارم نگارنده برق بیکوچب قالیچه ابریشمی در اینجا نشان بدهند تا اظهاراتشان تصدیق شود ملاحظات صرفه جوئی اداره مباشرت باندازه ایست که در اوایل افتتاح مجلس آقای وکیل الرعایا دو تخته قالی کرمانی و دو قاپ قالیچه کرمانی به مجلس آورده اظهار کرد اینها را فرمانفرما با ذاع اعانه داده است بعد از آنکه اداره قیمت کرد و معلوم شد قیبه دو قالی و دو قاپ دوهزار و هفتصد تومان است راضی نشد که یک اطاق مجلس باین مبلغ فرش شود فوراً رد کرد و همان اطاق را بشصده تومان فرش کردیم از باب چهل چراغ ها هم چون بعد از افتتاح مجلس چراغ لازم بود از چهل چراغهای زیادی دولت آورده ایم و چیزی خرج آن نشده است و اما از باب سوخت آن هر گاه نگارنده برق میگوید و کلاه در تاریکی نشسته کار بکنند مسئله دیگر است و الا از نقطه نظر اقتصادی صرفه روشن کردن چراغ برق براتر بیشتر و بهتر از شمع و غیره میباشد در این صورت نمایانم اینها چه اعتراضاتی است در برق شده خداوند انصاف دهد مسئله دیگر که برق ایراد نموده است این است که مجلس چرا کالسه مخصوص برای رئیس دارد و رئیس مجلس چرا با قزاق حرکت میکنند اولاً لازم است لقا بدانند به کالسه بجهت آن شده است که همیشه ریاست

مجلس مخصوص اشخاص دولت مند متنفذ که از سوابق محض چپاول مال رعیت دارای کالسه و دستگاہ هستند نباشد هر بنیوانی نظر بحسن کفایت و لیاقت میتواند بمقام ریاست برآید و بعد از رسیدن بآن مقام محتاج نهی لوازم آنکار و تحمل ضرر نباشد بجهت وزارتخانه ها هم باید همین قسم تدارک شود تا هر کسی از بنیوانان لایق هم بتواند بمقام وزارت برسد فزائی هم که همراه رئیس است نه چیزی ضرر بملت ودولت وارد میاید و نه محض تجمل می باشد زیرا اولاً حقوق قزاق همان است که معمولاً از دولت میگیرد و در مجلس چیزی اضافه بآنها نمیدهند و ثانیاً فقط دوتفر قزاق از اینجهت همراه رئیسند تا در موقع لزوم آنها را باموردیتی بفرستد و بجهت انجام امور معطل نمانند و اما اینکه نوشته اند رئیس مجلس بادوسبه خود پیاده راه رود نمایانم از روی کدام وجدان اینگونه صرفه جوئی کرده اند زیرا رئیس تا از منزل خود بمجلس بیاید لااقل دوساعت طول میکشد و در صورتیکه باید رئیس مجلس بیوسته اوقاتشان صرف امور ملت شود آیا این ضرر ترضیح و فتنه باید طری راه نماید به کی میرسد البته بملت پس این چه انصاف و خیر خواهی است مثلاً در یک جای روزنامه شان از سرگذشت حاج محمد اسمعیل آقا و شورش فرانسه اشاره کرده اند خیلی خوب بود در ضمن این اشارات از وقته میدان توپخانه هم اغراض نمی کردند تا هر چیز بجای خود روشن باشد و ملت دایه مهربان تر از مادر خیر خواه خود را بشناسد .

مثلا یکی از روزنامه جات دیگر می نویسد نمایندگان باعیای بوشهری دیوتین حرکت میکنند گویا این نگارنده کان تصور میفرمائید نمایندگان قبل از کالت لغت کوچه کرد بوده اند و یا اینکه می پذیرند صد تومان مقرری هرو کیلی تولید این تجملات میکنند و حال آنکه غافلند خیلی از نمایندگان پیش از ماهی دوست تومان خرج دارند و هر گاه دست از کالت کشید داخل شغل دیگر شوند پیش از این میزانهای هایدی دارند و بعضی از نمایندگان تمول شخصی دارند اگر مقصود ایراد گیرندگان آن است که کلیه نمایندگان باید هر چه دارند بفروشند و تقدیم دیگران کنند مسئله دیگری است .

خلاصه چون عمده مقصود بنده توضیحاتی بود که خاطر مردم مسبوق شود نکات اشارات برق نسبت بآنچه نوشته است خالی از حقیقت است و عمده عرض آن زنجاندن موکلین از کلاه و اشتغال ناثره فساد است پس مردم نیک را از بد و خیر را از شر تمیز داده و کمال اطمینان را از کلاه خود داشته افوا نشوند و بدانند و کلاه آنها نهایت صرفه جوئی را در جزئیات و کلیات می کنند و آن قسم روزنامه را باید زبان ملت دانند که زبان ملت در آن نباشد و هر کسی قلم و کاغذی برداشت و روزنامه نوشت ندانسته و فقه میدهد فریفته نشوند بعد از این توضیحات با کمال استدعا از حضرتیت اداره مباشرت استغفاء میدمم و درخواست دارم آقایان نمایندگان استعفای فریفته بر نریزید زیرا وقتیکه تکلیف قبول آن خدمت ببنده شد به کالسه بجهت آن شده است که همیشه ریاست

و بدینرغم چنان تصور میگردم که قدرت دردست و کلاسات ولی متأسفانه می بینم آن قدرت در دست روز نامه نگار است که نه امتیازی برای وکیل باقی میگذارد و نه وزیر و هیچ فرقی میان خادم و خائن نیست و در این صورت بنده که نماینده زردشتیانم نه خودم و نه موکلینم راضی نمیشوند که بازاه خدمت و دلسوزی در ردیف خائنین محسوب شوم

(بالاتفاق گفتند استعفای ارباب کیخسرو بهیچوجه پذیرفته نخواهد شد)

رئیس - در اینباب دیگر مذاکره نمیشود همینقدر عرض میکنم که معلوم می شود مجلس استعفای آقای ارباب کیخسرو را نمیپذیرد و حالا باید داخل در دستور شوم .

ارباب کیخسرو - بنده در پیش وجدان خود شرمسار نیستم و با کمال جدیت از صبح تا شام در اداره مباشرت و کمیسیونها و مجلس حاضر شده ام و برای ملت کار کرده ام و هرگز با این خدمت هائی که کرده ام و با کارهای زیادی که اداره مباشرت داشته است که مجبور بودیم روز های تعطیل هم حاضر شده بامورات آن اداره رسیدگی کنم راضی نمیشوم که اسم بنده را این روزنامه نگار در ردیف اسامی خائنین درج نمایند .

معاضد السلطنه - این مسئله که این روزنامه نگار نوشته است هیچ ربطی بشخص ارباب کیخسرو ندارد برای اینکه مینویسد مجلس از برای توپخانه و قورخانه میلیتی خرج کرده است تمام نمایندگان مجلس میدانند که ارباب کیخسرو چه خدمتها کرده است و فقط اداره که در تمام ایران منظم است اداره مجلس است و گمان نمیکنم که کسی بهتر از ایشان بتواند این کار را اداره کند که بواسطه خدمات خودشان تمام ملت را خوشنود کرده اند و هموم نمایندگان کمال اعتماد را نسبت بایشان دارند (عموما تصدیق کردند) (در این موقع جمعی اجازه نطق خواسته اظهار نمودند در این خصوص باید تکلیفی معین شود)

رئیس - عرض میکنم مذاکره در اینخصوص فایده ندارد طریق جلوگیری از روزنامه بدو چیز است اول این است که آن روزنامه نگار را جلب محکمه نموده محاکمه نمایند و اگر نخواهند محاکمه کنند یک چیزی برد او مینویسند و او را رد می کنند و بموجب قانون مطبوعات همان روزنامه نگار که این مقاله را نوشته مجبور است که آنرا درج نماید شما همه اینجا ساکت نشسته اید و میخواهید در مجلس در اینخصوص مذاکره کنید اینطور صحیح نیست وقت مجلس را نباید صرف اینگونه چیزها کرد حالا آقای ارباب کیخسرو برای توضیح بیاناتی فرمودند آنهم برای این نبود که مذاکره شود فقط برای این بود که رد کنند و تا اندازه رفع اشتباه نمایند این بود که تا این اندازه اظهارات کردند

ناصر الاسلام - میخواستم عرض کنم بدبختانه مدتی است می بینم که مراعات قانون نمی شود والا در چندین قبل وزراء چند مواد پیشنهاد کردند و به مقتضیات وقت بعضی اختیارات خواستند و مجلس هم

پیشنهاد وزراء را تصویب کرد و اختیارات به آنها داد حالا برحسب همان اختیارات بنده عرض میکنم که وزراء باید از این مطالب جلو گیری نمایند برای اینکه وزراء برای چه این اختیارات را خواستند برای بدوشتن روزنامه ها و غیره که تمام نمایندگان متفقاً برای اینکه از این سوء رفتار جلو گیری شود بوزراء اختیار تام دادند و بدبختانه هروقت که بزلف یار برخورد جدا از آن روزنامه جلو گیری کردند و همینکه جرائد خواستند ابرادی بگیرند آن چند ماده را برای آنها دلیل آوردند و هروقت که یک نسبت کذب و افترائی بهیئت نمایندگان ملت هموسا میدهند ما باید اینجا بنشینیم گوش بدهیم عجب اینجاست که آقای رئیس میگویند باید یک آرتیکلی بنویسید بدهید درج نمایند بنده عرض می کنم پس در اینصورت نمایندگان باید تمام کارهای خودشان را بگذارند و مشغول ارتیکل نویسی و رد مندرجات جراید بشوند پس خوب است ارباب جراید با ما در این باب دوکار بکنند یا اینکه از روی ترتیب قانونی که وضع شده است ارباب جراید رفتار کنند یا آنکه یک پروگرامی برای ما بنویسند که ما از روی آن پروگرام کار کنیم بواسطه اینکه روزنامه نگاران میگویند ما امروز زبان ملت هستیم و باید این جعلیات و افتراها را بهیئت دولت و ملت بزیم و بنده در اینباب خیلی اظهار تشکر و امتنان میکنم از حس ملت زردشتی که رفتند بنمایند خودشان گفتند که در عوض این خدماتی که شما کرده اید این طور نهمت و افتراها را بشما نسبت داده اند در حقیقت این نسبت را بملت زردشتی داده اند بنا بر این تمنا میکنیم که شما از این خدمت استغفا بدهید بدبخت ما نمایندگان هستیم که اینقدر نهمت و افتراها بمانیزند و ساکت نشسته ایم و هیچ هیچانی در ما نیست که از این تهمتهای مفرضانه جلو گیری نماییم یا تکلیف ارباب جرائد را همین کنیم و بنده شخصاً بصحرا عرض می کنم که اگر بعد از این ترتیب خواهد بود دیگر بنده در جلسه آئینه نخواهم آمد و با این فضاحت بنده خیلی خیلی از این کالت بیزارم (نیز جمعی اجازه نطق خواستند)

رئیس - اگر حالا یکی یکی از نمایندگان بخوانند بر خیزند و مذاکره کنند باعث تضییع وقت میشود گویا هیچ فایده هم نداشته باشد بنده هم عرض کردم این مسئله در راه دارد یک راه اومجا که است اگر بخوانند آورد جلب بمحکمه نموده محاکمه کنند و راه مسالمت او این است که مقالات و ارتیکل بنویسند و مندرجات این روزنامه را تکذیب نمایند والا در مجلس بر خواستن وصحبت کردن نتیجه نخواهد بخشید

ناصر الاسلام - قانون مطبوعات تکلیف روزنامه نگار را معین کرده است حرف در اینجاست که ما وزیر نداریم اینجا نشسته ایم می گوئیم باید ارتیکل بنویسیم و مندرجات روزنامه ها را تکذیب کنیم .

رئیس - تقاضائی است که آقای معزز الملک کرده اند خوانده میشود .

(آقای میرزا ابراهیمبخان پیشنهاد ذیل را قرائت نمود)

(چون جلب مستخدمین خارجه یکی از اصلاحات

اساسی ملکیتی و تأخیر در آن جایز نیست و باید هر چه زودتر از مقام مقنن بکابینه تا آید شود که اقدام در جلب آنها نماید لهذا تقاضا میکنم که در صورت لزوم رأی ثانوی در کلیه لایحه مستخدمین نظمی و مستخدمین مالیه برای اداره تسجیل رامجزی کرده در باقی که بتصویب مجلس شورای رسیده است رأی کلی امروزه گرفته شود و بوزراء اخطار شود که عاجلا اقدام در استخدام آنان نمایند (ممنز الملك).

دکتر علیخان - در اینکه مسئله مستخدمین خیلی مهم است حرفی نیست و خیلی زود باید اقدام کرد ولی لازم است عرض کنم وزراء در پیرو کرمانشان این مسئله را پیشنهاد کردند بعد استرداد نمودند که نظریات جدیدی نموده در ظرف (۴۸) ساعت به مجلس بیاورند بنده نمیدانم چه شد آیا از این رأی برگشته اند و خیال کرده اند که از برای نظمی دولت مستخدم لازم نیست یا اینکه لازم است و ملاحظاتی بتأخیر انداخته اند در هر صورت تصور میکنم و یقین دارم چنانچه حالا این را بهم منظوریکه پیشنهاد یا تقاضا کرده اند رأی بهمین این فتره مستخدمین نظمی بکلی ازمیان خواهد رفت و بعد از این هم که این تقاضا را رأی دادند چه خواهد شد غیر از اینست که باید مجدداً اخطار کنیم بوزراء که چرا این فتره که راجع بمستخدمین نظمی است نمیآورند و آنها باز میتوانند یکدستی که بمواعده دادند که در ۴۸ ساعت پیشنهاد کردند و نکردند همانطور بما میگویند که ما اقدام میکنیم و باواسطه مامم یکفتری صبر کنیم که آن پیشنهاد را بیاورند پس در اینصورت بنده عقیده ام این است که باین تقاضا رأی ندهیم برای آنکه اگر رأی بدهیم این مسئله مستخدمین نظمی بکلی از میان خواهد رفت برای اینکه قریب چهار پنج ماه است که در اینخصوص مذاکره می شود هنوز نتیجه حاصل نشده است حالا مجلس هم اگر وقتاً را پیش منصرف شده است که مستخدمین برای نظمی لازم نیست آنرا هم بما بگویند که مامم بدانیم و رأی بدهیم و یک مرتبه این مسئله قطع شود و بنده که اینطور صلاح میدانم

افتخار الواعظین - در باب مستخدمین نظمی وزرا استرداد نکردند فقط گفتند که این ماده که راجع بنظمی است در ظرف (۴۸) ساعت مجلس اجازه بدهد که نظریاتی در آن بنمائیم و مجدداً تقدیم مجلس کنیم یکی دیگر در خصوص اداره تسجیل بود که آن روز وزیر مالیه خیلی اصرار می کرد که این اداره لازم است و در حضور مساون وزارت مالیه هم مذاکرات بسیار شد و گفته شد که ما نمیدانیم این اداره تسجیل که میخواهد تأسیس کنیم از برای چه میخواهد تأسیس کنیم و آیا امروز مقننی است یاخیر بعلاوه این اداره تسجیل همان اداره تسجیلی است که در فرانسه است و برای استعظام استاد مردم یکدخلی هم برای دولت خواهد داشت یاخیر البته اگر دخلی برای دولت داشته باشد مجلس شورای ملی بیک همچو اداره رأی خواهد داد بواسطه اینکه یکی از عایدات دولت خواهد بود و برای تکثیر عایدات دولتی البته مجلس رأی خواهد داد و اگر چنانچه میخواهد یک اداره تسجیل بشکل تسجیل امریکا تأسیس کنیم که فقط برای تسهیل استاد و تغییر کردن اسناد است و در مقابل آن یک خرجی اضافه برای دولت فراهم خواهد شد ابتدا مجلس شورای ملی بملاحظه

بوده ملکیتی رأی نخواهد داد و در اینجا معاون وزرات مالیه در جواب اظهار داشت که ما در این باب تفکرات و نظریات و وقت خودمان را میکنیم و ثانیاً آراء خودمان را اظهار می نمائیم بنده گمان میکنم که درین باب استرداد از طرف آنها نشده باید با آنها اخطار کرد که آن آراء قطعاً خودشان را بروی کاغذ بیاورند که آنوقت مجلس شورای ملی هم نظریات خودش را بنماید و موافق رأی قطعی آنها رأی خودش را اظهار نماید پس حالا همان طوری که فرمودید اگر خواسته باشند بآن تقاضای آقای ممزز الملك نموده اند رأی بگیریید مثل این است که عیالتاً از مستخدمین نظمی و اداره تسجیل صرف نظر نموده

رئیس - همین مطلبی را که میفرمائید معاینات پس گرفتن است و حالا هم مطابق این پیشنهاد اگر رأی بگیریم ضرری ندارد برای اینکه آنها را که مجلس تصویب کرده رأی بگیریم و ختم شود حالا اگر بعد برای نظمی و اداره تسجیل وزراء مستخدم لازم دارند دوباره اظهار میکنند آنوقت هم ما حاضریم رأی بدهیم.

حاج فاتح الملك - بنده از آن اشخاص هستم که خیلی جد دارم و حکماً میگویم که این مسئله مستخدمین خارجه باید از مجلس خیلی زود بگذرد ولیکن چندین دفعه است که بنده و آقای دکتر علیخان مطالبه کرده ایم که این مطلبی را که بنا بود در ظرف (۴۸) ساعت پیشنهاد کنند چه شد و برای این دو نفر مستخدم نظمی چه کردید همین طور همه روزه اینجا گفته میشود دیگر هنوز از آنها مطالبه کرده اند و نه اقدامی از طرف وزراء شد در این صورت اگر امروز بوزراء اخطار شود که تا این مسئله را در مجلس آینده بیاورند و این عمل تمام شود که این کار ناقص نماند.

ممنز الملك - اولاً بنده نمیدانم چرا باید مداخله کرد نظمی و تسجیل را بمطالب دیگر در صورتی که ممکن است دولایحه باشد يك لایحه مستخدمین خارجه راجع به ادارات داخله و مالیه و عدلیه و يك لایحه دیگری برای ادارات دیگر و تمجب میکنم از آقایانی که میفرمایند که بواسطه گذشتن این لایحه از مجلس مستخدمین نظمی نخواهد گذشت و بکلی از بین خواهد رفت بنده اطمینان میدهم که هیچ يك از این مستخدمین باقی نخواهد ماند و مقصود از این تقاضا يك نظری بود و آن نظر این بود که بایستی در این لایحه مثل لایحه قانونی نظریات شده رأی جزئی و کلی گرفته شود و بنده آن نظر را که باید مثل لایحه قانونی نظریات و ملاحظاتی در این لایحه مستخدمین شود اهمیت میدهم بعلاوه میخواهم عرض کنم که بواسطه این يك نکته بود که جلب توجه تمام عالم را بطرف این مملکت کرده بود و بواسطه اینکه خیلی طول کشیده که از این مجلس بگذرد و این مسئله در خارج خیلی سوء اثر کرده که يك مسئله خیلی مهمی بمجلس بیاید و بماند و تمام نشود باین جهت تقاضا کردم و تصور میکنم که مجلس شورای ملی هم موافقت نماید که زودتر تصویب نماید و حالا که وزراء همراهی نکردند و مسامحه نمودند خوب است که ما بوظیفه خودمان رفتار کنیم و این را از مجلس بگذرانیم که اگر اصراری باشد راجع بآنها شود و در بناب مستخدمین نظمی و تسجیل هم ما خوب است تصور نکنیم که لایحه در آن خصوص خواهند داد و علاوه بر این معلوم است که محتاج نیستند بواسطه آنکه اگر

محتاج بودند لابد میفرستادند و در هر صورت خوب است ما جدیت خودمان را بکنیم که بدانند در صورتی که مجلس شورای ملی جلس مستخدمین خارجه را لازم میدانست و زرا بسامعه گذرانیدند و اجرا نکردند و عرض می کنم که خوب است مجلس زودتر در باب مستخدمین خارجه رأی بدهد و ختم شود که مردم نگویند در مجلس این لایحه مانده افتلا بگویند که وزراء بتأخیر انداختند.

رئیس - حالا رأی میگیریم بتقاضای آقای ممزز الملك .

معاضد الملك - بنده مخالفم با این رأی برای این که کثرت غیر از قانون است اگر می خواستیم در این لایحه بطور لایحه قانونی نظر کنیم بایستی دودقه شود شور اول با شور دوم لاقول پنجروز بین این دو شور فاصله داشته باشد این يك استجازه است از طرف مجلس اگر ماری بگیریم برای دوره آتی این مطلب يك سابقه خواهد شد و يك زحمت فوق العاده از برای مجلس فراهم خواهد آورد همان چند فقره را که مجلس رأی داده است خوب است بوزراء اخطار شود که هر چه زودتر شروع شده ترتیب کثرت و جلب آنها را معین کرده پیشنهاد کنند .

ممنز الملك - این مطلب در وقتی است که این مسئله محل اختلاف نباشد و حالا که محل اختلاف شده است اگر می خواستید موافقت نمائید برای بگیرید اگر نظرهایی که در این لایحه قانونی است اکثریت با آنها است که در وقت رأی گرفتن معلوم خواهد شد

رئیس - رأی میگیریم (بعضی اظهار کردند که چگونه می شود رأی گرفت این قابل رأی نیست .)

رئیس - اینکه می فرمائید قابل رأی نیست صحیح است ولی يك اختلافی است در مجلس شده است بنده که نمی توانم مسکوت عنه بگذارم باید رأی بگیریم هر کسی رأی ندارد رأی ندهد .

رأی می گیریم در اینکه تا آنجا که مستخدمین خارجه از مجلس گذشته است باید بوزراء اقدام باجرا نمایند کسانیکه باین پیشنهاد آقای ممزز الملك موافقت دارند یعنی تصویب می کنند که همانطوریکه ماده بماده رأی گرفته شده و گذشت نظرها را که باید مثل لایحه قانونی نظریات و ملاحظاتی در این لایحه مستخدمین شود اهمیت میدهم بعلاوه میخواهم عرض کنم که بواسطه این يك نکته بود که جلب توجه تمام عالم را بطرف این مملکت کرده بود و بواسطه اینکه خیلی طول کشیده که از این مجلس بگذرد و این مسئله در خارج خیلی سوء اثر کرده که يك مسئله خیلی مهمی بمجلس بیاید و بماند و تمام نشود باین جهت تقاضا کردم و تصور میکنم که مجلس شورای ملی هم موافقت نماید که زودتر تصویب نماید و حالا که وزراء همراهی نکردند و مسامحه نمودند خوب است که ما بوظیفه خودمان رفتار کنیم و این را از مجلس بگذرانیم که اگر اصراری باشد راجع بآنها شود و در بناب مستخدمین نظمی و تسجیل هم ما خوب است تصور نکنیم که لایحه در آن خصوص خواهند داد و علاوه بر این معلوم است که محتاج نیستند بواسطه آنکه اگر

ممنز الملك - بنده يك استدعائی دارم و از این است که در موقعی که بوزراء اخطاری شود در خصوص اقدام بجلب این مستخدمین خوب است تأکید می بکنند که لایحه نظمی را زود تر بمجلس بفرستند .

رئیس - تقاضای شده است از طرف آقای ادیب التجار قرائت می شود (تقاضای ذیل بماضی (۱۵) نفر دیگر از نمایندگان قرائت شد) مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی چون رایبورت کمیسیون تقشیش نان و کندم که بمجلس محترم آمده مجلس را قانع از آن مقدار اظهارات نکرد و مسئله بی اساس گندم و نان طهران اهمیتش

بدرجه است که اطمینان نمایندگان فقط باین رایبورت و اظهارات حاصل نمی شود لهذا این بنده تقاضا می نمایم امروز مذاکرات در باب گندم و نان طهران در مجلس شود و نتیجه صحیحه گرفته شود که موجب اطمینان کامل مجلس گردد .

رئیس - مذاکره که ما داریم و باید در این خصوص شود فقط از يك راه است و آن تقاضای است که در جلسه گذشته آقای حاجی عز الممالک کردند که ما بعلاوه تقشیش باید يك حق نظارتی هم باین کمیسیون بدهیم که در دروید گندم نظارت نماید و مذاکرات دیگری نمیتوانیم بکنیم حالابسته برای مجلس است .

حاج عز الممالک - بنده هم مقصودم فرمایش حضرت عالی بود و می خواستم استدعا کنم در این خصوص مذاکره نکرده داخل در دستور شویم

عز الملك - این مسئله بعقیده بنده راجع است بوزراء تا ما يك وزیر داخله نداشته بیاشیم ممکن نیست در اینباب اقدامی از جایی بشود باید رئیس الوزراء را بخواهیم که اقدامات خودشان را در این باب بگویند و الا بعقیده بنده هر چه مذاکره کنیم فایده نخواهد داشت تکراراً عرض میکنم رئیس الوزراء را بخواهید که علت اینکه وزیر داخله و وزیر معارف نداریم چیست بنده تصور می کنم که این مسئله معمای بسیار بزرگی است که امیدوارم معارف در مملکت ما این قدر ترقی بکنند که ما بتوانیم معمارا حل کنیم .

وکیل التجار - اینجا پررود که سه مسئله مذاکره شد مجبورم توضیحات آنرا بخواهم و بعد عرض خود را بکنم اولاً آقایانیکه اینجا اظهار میکنند که حق دایره تقشیش همین اندازه بوده است که اینها کرده اند لازم است عرض کنم که تقشیش همین قدر نیست دایره تقشیش خیلی وسیع است تقشیش همینقدر نبوده که گندم چقدر موجود است و چقدر موجود نیست بلکه تقشیش این است که به بیند چقدر تهیه کرده اند در خارج بچه وسائل ممکن است ترتیب صحیحی داد و اگر چیز دیگری بنظر خودشان میاید البته تا آید کنند و بعلاوه به بیند بچه واسطه زودتر حمل میشود باید همراهی کنند ولی در اجرای آنها خودشان مداخله ننمایند ولی این کار را که دستور العمل بدهند که بچه ترتیب گندم را وارد کنند تا آن اندازه که خودشان داخل اجرا نشوند اما دو مسئله دیگر بود که بعقیده آنها زیاد است و يك اندازه آقایان را محدود کرده بود اینست که عرض می کنم در ضمن رایبورت نوشته شده است که چون يك مقدار جنس توقیف شده و مالیاتش را بدولت نمیدهند و می خواهند از آن جنس يك مقداری کسر کنند نمیدانم بچه چه باید کسر شود هر کس ملك دارد باید مالیات او را از زوری ترتیب سالیانه بپردازد و چنانچه مسامحه کند در دادن مالیات پایانی که نمیتواند مالیات بدهد آن جنس را بفرشودن و مالیات آنرا بردارد هیچوقت نباید يك ملك را توقیف کرد و اسباب تعطیل مالیات را فراهم نمود باید مالیات را طوری کنند که زودتر وصول و پرداخته شود نمیشود در يك جایی توقیف باشد یکی دیگر اظهار کردند بعضی محترمین هستند

که مالیات نمیدهند میخواهم عرض کنم کدام محترمی میتواند مالیات دولت را بدهد یا آنکه دولت نمیتواند مالیات بگیرد البته دولت با اقتدار خودش مالیات رامی گیرد و هیچ ملاحظه هم از کسی نمیکند و اگر وزیر داخله این کلمه را بگوید که مالیات را نمیتوان گرفت این يك کلمه خیلی سنگین است و بنده در نمایشدگی نمیتوانم آنرا قبول کنم و یکی دیگر در باب حمل و نقل که میگویند چهار پایان زیر حمل کردن میوهجات میباشد و شتر کم است بنده عرض میکنم که این دواب دولتی که سالی مبلغ کزاف بآنها داده میشود و خارج میشود آراین وجود خارجی دارد یاخیر اگر در دیس کوواگر ندارد پس چرا مبلغ کلی خرجشان محسوب میشود برای اینکه در سال می بینیم که مخارج زیادی بگیرند و يك عملی رافرق آنها قرار میدهند و بعضی مخارجات دیگر هم مبتدا شده و حالا که دولت محتاج است بعمل گندم میگویند چهار پایان زیر بار میوهجات و هندوانه هستند بالاخره خواهد آمد و در همچو موقعی که گندم دولتی باید از پنج فرسخی ده فرسخی یا از جا های دیگر از زنجان و قزوین و جاهای دیگر بیاید این دوابهای دولتی معلوم نیست هست یا نیست ما این دوابها را برای کارهای دیگر لازم نداریم برای همچو موقع تنگی لازم داریم آن ترتیبات سلطنتی سابق که همیشه برای شکار و بعضی تفرجات آن شترها را حمل میکردند هر روزه که آنطور چیز ها نیست این دواب امروز برای اینکار های مهم است حالا اگر فی الواقع آن دوابها را نداریم و آن دواب دولتی نیست و صورت خارجی ندارد خوب است بفهمیم و اگر داردم بدانیم که يك صورت خرج فوق العاده بیاورند و مخارج شود.

رئیس - موضوع مذاکرات پیشنهاد آقای عز الممالک است .

ادیب التجار - معنی نظارت را خوب است بفرمائید که معنی نظارت بالاتر از تقشیش است فقط نظارت این نیست که به بیند وزیر داخله چه کرده است بنده عرض میکنم که پنج دقیقه در اینجا وزراء اظهار کردند و هیچ نتیجه نداده است دیگر نمی دانم خوب است در اینخصوص تکلیفی معین شود .

رئیس - معنی نظارت اینست که این هیئت میروند ببینند چه واقع شده است تا يك اندازه هم میتوانند تحکم نمایند که چرا کوتاهی شده است (پیشنهاد آقای حاجی عز الممالک که در جلسه گذشته مضمون آن درج شد.)

حاج عز الممالک - این پیشنهاد را بنده امروز نکرده بودم و مقصودم این نبود حق نظارتی باشد یعنی بتواند نظارت در اجرائیات بکنند در حقیقت یکجکلی داشته باشد که و ادار کنند وزیر داخله را که آنکار را بکنند .

شیخ اسدالله - بنده عرض میکنم که اگر معنی نظارت همین باشد که ذکر کردند که تقشیش هم همان است که رفتند و کردند اگر غیر از این است گمان میکنم تقشیش باز بهتر از نظارت است اگر مقصود داخل شدن در عملیات است که آن هم وظیفه مجلس نیست .

رئیس - نظارت غیر از تقشیش است فقط همین که در پیشنهاد حاج عز الممالک است این است که مقصود و معین نمیکند اشکالاتی که آقایان دارند برای

همین است که چه اندازه حق میدهد که آن ها تحکم بکنند .

دکتر امیر خان - بنظر بنده دو مسئله خیلی اهمیت دارد و ما آنها را اهمیت نمیدهم یکی مسئله نان است و یکی مسئله حفظالصحه است حفظالصحه را که تا امروز هیچ اهمیت نداده ایم حالا باشد اما در باب گندم و نان اگر چنانچه مجلس اقدامی ننماید آنوقت مثل پارسل گرفتار و دچار محظورات فوق العاده خواهد شد و اشکال پارسانی را فراموش نفرمائید که یکطرف مالیاتی هم برای دولت ضرر میدهد عقیده بنده اینست که در این خصوص نباید هیچ غفلتی بکنیم بهرنحوی که ممکن است ترتیب صحیحی بدهند .

مشیر الدوله - ما در این باب نمی توانیم رأی بدهیم برای اینکه ما میخواهیم رأی بگیریم در یک مطلبی که از وظیفه مجلس خارج است مجلس میتواند يك کمیسیونی انتخاب کند - برای تقشیش و نظارت کند و رایبورت آن اداره و ترتیبات را بیاورند بمجلس اطلاع بدهند .

رئیس - عقیده من این است که رأی لازم ندارد فقط همان تقشیش کافی است خوب است همان هیئت تقشیش خودش را بکند و رایبورت بدهد .

حاج عز الممالک - بنده پیشنهاد خودم را مسترد میدارم .

رئیس - چون آقای عز الممالک پیشنهاد خود را مسترد داشتند دیگر در این خصوص مذاکره نمی شود .

(رایبورت محاسبات راجع بیودجه هذمه السنه بمجلس شورای ملی قرائت شد.)

آرژاپ کیخسرو - بنده اگر چه از اداره مباشرت استعفا دادم ولی چون در این باب سابقه دارم لازم میدانم چند کلمه عرض کنم البته خاطر آقایان مسبوق است که قبل از این مطابق بودجه موقعی که مجلس تصویب کرد و حقوق اجزاء بهمان قسم معمول بود و داده می شد تقریباً در اواسط عمل را اداره مباشرت تقدیم مجلس کرد و تا بحال سه مرتبه تغییر حاصل کرده است برای اینکه در مرتبه اول آمد بمجلس و رفت بکمیسیون محاسبات که بسینون محاسبات بعضی تغییرات در آن دادند و ثانیاً برگشت و چاپ شد و در دستور مجلس آمد دوم مرتبه چند نفر از نمایندگان تقاضا کردند برگشت بکمیسیون محاسبات و مدتی در آنجا ماند تا اینکه بعضی تغییراتی اداره مباشرت و هیئت رئیسه صلاح دانستند و صورت دادند تا اینکه این دفعه که دفعه سیم است بمجلس آمده است و در اینباب باید يك اعتباری با اداره مباشرت داده شود برای اینکه مثلا در ابتداء که دارالانشاء تشکیل شده بود دارای چندین اداره بود مثل اداره شرق - غرب جنوب - شمال - مرکزی - بعد از این آمدند آنها را تعطیل کردند و سه اداره نمودند و بعد هیئت رئیسه جدید آنرا دو اداره کردند و البته اشخاصی که در آن زمان بوده کار کرده اند و حقوق گرفته اند و این بوده از آن میزانی که اداره مباشرت بآنها حقوق داده است خیلی کم شده است از این جهت اداره مباشرت يك اعتباری لازم دارد برای تقویتی که از این باب حاصل میشود که اسباب تولید اشکال نشود

حاج آقا - این مسئله را که عنوان فرمودند

که با داره مباشرت يك اعتباری باید داده شود من همچو خیال میکردم که در کلیات این گفتگوئی نخواهد شد و هر چه مذاکره میشود در جزئیات اوست و لسی این بودجه که مجلس آمده و جزء دستور شده است اینک هه اصرار داشتند و خود اداره مباشرت فریاد میزد که اینکه ما از وزارت مالیه بودجه میخواهیم پس چرا بودجه مجلس را جزو دستور قرار نمیدهم و حالاهم این فرمایش را عنوان میفرمائید که باید اعتبار داده شود بنده گمان میکنم که ما عاجلاً رأی در این باب بدهیم رأی حدسی است برای اینکه مایک میزانی برای کم کردن و زیاد کردن در دست نداریم وقتی يك میزانی بدست بیاید که عایدات مملکت خودمان را بدانیم و در صورتیکه از بودجه کل خبر نداریم بدیهی است که این بودجه‌های جزء را از روی هیچ میزانی نمیتوانیم در آن رأی بدهیم که کمتر بشود یا زیادتر میزان تعقیقی وقتی بدست میآید که بودجه کل بیاید بنابر این عقیده بنده این است که بودجه کل را زودتر بخواهیم و اول در آن ملاحظات خودمان را بکنیم آنوقت اگر در باب حقوق اجزاء بودجه کل بما اجازه داد که البته تصویب خواهیم کرد والا برای ضرورت لابدیم که تبیض کنیم والا الان هر قدر در این باب مذاکره کنیم فایده نخواهد داشت و بخواهیم فهمیده که چقدر داریم و چقدر باید بدهیم این هم که ارباب فرمودند باید کم کرد و کم کرده اند بنده عرض میکنم که این هم یکمطلب حدسی بوده بواسطه اینکه چنانچه عرض کردم میزان صحیحی در دست نبوده است

ارباب کیخسرو - اشتباه کردند بنده مقصود زیاد و کم حقوق نبود بنده عرض کردم که در ابتدای مجلس بملاحظه اینکه شاید کارها زیاد باشد ادارات متعدد تشکیل شد بنده بیشتر رئیس نظر بصره مملکت از همه اداراتشان بهرور کاستند و اینکه بهرور کاستند البته اشخاصی که در این مدت بوده اند خدمت کرده و حقوق گرفته اند این بودجه در روز بیشتر نیست که نوشته شده و از روی ادارات و ملاحظات حالیه نوشته شده و قبل از این بملاحظه اینکه عده زیاد بود حقوق هم زیادتر از این میزانی که در بودجه نوشته است گرفته اند و از این باب عرض کردم که باید يك اعتباری با اداره مباشرت در این خصوص داده شود که تکلیفش همین باشد و اینکه میفرمایند اول بودجه کل را بخواهیم بنده خیلی تعجب میکنم بودجه کل عبارت از چیست بودجه کل همین بودجه‌های جزء است که باید نوشته شود تا این بودجه کل را تشکیل بدهد چیز دیگر که نیست.

رئیس - دیگر در کلیات مذاکره کافی است هجالتا موضوع مذاکره ابداً است که خواننده میشود (ماده ۲) راپورت راجع بکابینه مرکب از دو اداره و ۶ دایره از قرار ذیل قرائت شد (۱) رئیس و معاون [۲] اداره تعریرات مرکزی (۳) اداره تعریرات ولایتی (۴) دایره ترتیب لواج (۵) اندیکاتور [۶] دایره خلاصه نویسی هریض [۷] دایره ارسال و مراسلات (۸) دایره تند نویسی [۹] دایره خلاصه صورت مجلس نویسی.

افتخار الواعظین - اولاً میخواهیم تم عرض کنم اینکه باید در ماده رأی گرفته شود آیا جزء بجزه رأی گرفته می شود یا اینکه مثلاً يك ماده که دارای بیست جزء است خوانده می شود و در تمام

بعد از مذاکرات يك رأی گرفته می شود و ثانیاً درباره مدیر اداره خلاصه نویسی هریض چون مدتی بنده در کمیسیون هریض بوده ام زحمات این اداره را اطلاع دارم و اینجا می بینم که برای مدیر آن ۲۵ تومان و برای يك نفر عضو آن ۲۰ تومان کمیسیون تصویب کرده است در صورتیکه همانطور که عرض کردم اطلاع دارم که زحمات این اداره خیلی است برای اینکه تمام هریض که به مجلس بیاید باید برود باین اداره و این دایره باید تمام آنها را خلاصه بکند و بکمیسیون هریض و مرخصی بدهد و آنچه از کمیسیون هریض و مرخصی در باره آن هریض دستور داده می شود باید در کتابچه عقیده دیگری ثبت کنند و بوزارت خانها یا جای دیگری که رجوع شده است بفرستند بعد که از وزارت خانها تحصیل جواب می شود صورت آنها را هم باید در يك کتابچه دیگری ثبت و ضبط بکنند و چون حقوق در مقابل کثرت و قلت کار است و کاری که برای دایره است خیلی است باین واسطه این چیزی را که در بودجه نوشته اند تصویب میکنم و راپورت کمیسیون محاسبات را در این خصوص رد میکنم.

ارباب کیخسرو - بموجب نظامنامه داخلی کلیه آنچه که تصویب می شود برای حقوق اداری مجلس باید بتصویب اداره مباشرت مجلس برسد بنده از مشیر کمیسیون محاسبات استفسار میکنم که آیا این راپورت اخیراً که داده اند هیچ تصدیق و اطلاع اداره مباشرت را در آن خصوص کسب کرده اند یا خیر خواهند گفت مدیر اداره مباشرت در هیئت رئیس حاضر بودند و اطلاع دارند ولی بنده عرض میکنم که قانوناً کمیسیون محاسبات میبایستی تصدیق اداره مباشرت را در این باب داشته باشد مثلاً اینجا يك فقره سی تومان در حق تند نویسی ما نوشته اند و تصویب کرده اند و حال اینکه آنچه در هیئت رئیس مذاکره شده و اداره مباشرت هم تصدیق کرد در بیست و هفت تومان و نیم بود این است که اداره مباشرت هیچ اطلاع از این راپورت ندارد و نمی دانم چگونه معلوم شده است که این طور تصویب کرده اند

وکیل التجار - اینکه در راپورت کمیسیون نوشته شده است که بعد از تشکیل و تأسیس روزنامه رسمی ۲ نفر برعهده تند نویسی افزوده شود میخواستیم عرض بکنم که امروز هم تقریباً همان حال را دارد بجهت اینکه همان صورتی را که بعد از تأسیس روزنامه رسمی باید بنویسند و در آن روزنامه درج شود همین صورت را امروز بدون کم و زیاد می بینید که با اداره روزنامه استقلال می دهند و همان زحمت را میکشند از این جهت بنده عقیده ام این است که این ۲ نفر را همین حالا بر عهده اینها بفرایند برای اینکه ببینید که آنچه مذاکراتی که می شود تمام را هیناً بدون کم و زیاد بر روزنامه استقلال ایران می دهند و بعد از تأسیس روزنامه رسمی هم همین کار را خواهند کرد و فرقی برای ایشان نخواهد داشت.

حاج شیخولی - بنده تصدیق می کنم این را که آقای حاجی آقا فرمودند که این بودجه موهومی است اما این را هم ضمناً میدانم که ما نشان دهنده نداریم بلکه اجلاً میدانم که کسر خرج داریم و باید حتی المقدور نظیران بر تقلیل حقوق باشد و همیشه این نکته را نباید از نظر خودمان دور بکنیم و باینجهت بنده در همان ماده اول که نوشته شده است رئیس کابینه هشتاد تومان و معاون چهل تومان عرض میکنم چه جهت دارد که بيك نفر رئیس کابینه این اندازه داده شود و تصور میکنم که در حق رئیس کابینه شصت تومان تصویب بشود و بیشتر از این عقیده بنده صحیح نیست و این راپورت جزء را هم که کمیسیون محاسبات پیشنهاد کرده اند بملاحظه اینکه با اداره مباشرت فرته و از راه قانونی پیشنهاد نشده است بعقیده بنده باید بر گردد بکمیسیون که با اطلاع اداره مباشرت پیشنهاد بشود.

ارباب کیخسرو - اینکه می فرمایند شما تومان برای یک نفر رئیس دارالانشاء زیاد است استدعا می کنم آقایانی که می خواهند ایراد بگیرند اول بسابق رجوع بکنند آنوقت اظهارات خودشان را بفرمایند هیئت رئیس دو نفر رئیس کابینه و دارالانشاء را که در يك دستور صحت تومان حقوق می گرفتند و اداره و کمیسیون محاسبات هم تصویب کرده بود کسر کرده اند و بيك نفر منحصر کرده اند و در این صورت گمان نمیکنم که این اندازه برای یک نفر رئیس دارالانشاء که کار دو نفر را می کند زیاد باشد دیگر اینکه بنده عرض کردم که خوب بود با اطلاع اداره مباشرت کمیسیون راپورت اخیر را میداد فرض این نبود که این برگردد بکمیسیون بلکه میخواستیم ایراد قانونی بنامیم که کمیسیون محاسبات هیچ وقت ملاحظه نکات قانونی را از دست ندهد.

معاضد الملک - بنده لازم میدانم خاطر نمایندگان را از ترتیب کابینه مجلس کاملاً مسنون نمایم که دیگر محتاج بمذاکره زیاد نباشد در ابتدای افتتاح مجلس هیئت رئیس بيك کابینه و دارالانشاء تشکیل کردند و نظر باینکه اندازه کار از حیث نوشتجات درست معلوم نبود يك عده را تعیین داخل خدمت کرده و بعد از چندی که دیدند يك مقداری از آنها زیاد است کابینه و دارالانشاء را یکی کردند و چند نفر اجزاء که زائد بودند خارج کردند و رئیس آنها را هم که دو نفر بودند که بيكی رئیس کابینه و بيکی رئیس دارالانشاء بود یکی کردند و از آنجائی هم که باید خیلی صرفه جویی کرد در مصارف دولت بچقوق آنها هم مراجعه کردند و يك مقداری از حقوق آنها هم که آن اندازه را برای ایشان زیاد میدانستند کسر کردند فقط چیزی را که آنجا علاوه کرده اند حقوق اعضا دایره تند نویسی است آن هم نظر باین بود که اینها خیلی زحمت میکشند و از ابتداء ماه و پانزده تومان می گرفتند و بنده هم نظر سابق را بکنیم می بینیم که این يك حد وسطی است که کمیسیون محاسبات هم آنرا تصویب کرده است و گمان هم می کنم که

خدمت هستند تا دو یا سه ساعت از شب گذشته بعد از ختم مجلس هم باید آن اوراقی که مذاکرات را در آنها بطور تقطیع ضبط کرده اند بملوری هم بگذارند و آنها را با هم ارتباط بدهند و مدتی هم مشغول هستند تا اینکه آنها را بزحمت استخراج بکنند و اخیراً هیئت رئیس هم از رسیدگی راپورت دیگری دادند بکمیسیون محاسبات که خود آقای ارباب کیخسرو هم در آن وقت حاضر بودند و تصدیق کردند که زحمات اینها زیاد است علاوه بر این بيك روز چنانچه خاطر آقایان مسبق است آقای حاج وکیل الرعا یا در ضمن مذاکره در تأسیس روزنامه رسمی اظهار کردند که خوب است تند نویسیها نقطه های و کلا را تماماً حتی شور در مواد قوانین را هم بنویسند که در روزنامه رسمی درج بشود چون تا بحال همان مذاکره در کلیات قوانین را می نوشتند و مذاکراتی را که در ضمن شور اول و دوم میشد نمی نوشتند و این اظهار آقای حاج وکیل الرعا یا چون بيك اظهار صحیحی بود هیئت رئیس خیلی در این باب تأمل کردند و خواستند که این اداره را صحیحاً مرتب بکنند که بعد از آنی که روزنامه رسمی دائر شد اینها بتوانند بوظیفه شان رفتار نمایند و همین طوریکه تقاضا کردند مذاکرات را تماماً بنویسند چیزی که بالاخره بنظر هیئت رئیس رسید این بود که دو نفر بر این پنج نفر حالیه بیفزایند که هر روزی پنج نفر از آنها کار بکنند و دو نفر تعطیل داشته باشند اگر چه این هیئت حالیه که مشغول کارند اظهار کردند که اگر حقوق ما اضافه شود خودمان تحمل اینکار را میکنیم ولی چون دیدیم که این کار از طاقت بشری خارج است این بود که این طور تصویب کرد هیئت رئیس که دو نفر بر آنها اضافه شود همان طوریکه عرض کردم مشغول کار باشند و هر دو نفر هفته بيك روز تعطیل داشته باشند و همین طور هم راپورتی بکمیسیون محاسبات داده شد ولی کمیسیون محاسبات نوشته اند که در وقتی که روزنامه رسمی دائر میشود اینها را داخل خدمت بکنند بيك عقیده در رأی هیئت رئیس برخلاف این است بواسطه اینکه آن دو نفریکه داخل میشوند هاری از کار خواهند بود و باید آن دو نفر باین اشخاص که فعلاً کار میکنند داخل کار شوند و بعمليات و کار اینها آشنا بشوند تا موقعیکه روزنامه رسمی دائر بشود و این ماهی سی تومان را که کمیسیون محاسبات تصویب کرده است از اول عقرب بر حقوق اینها افزوده بشود اول مقداری است که کمیسیون تصویب کرده است همچنین در سایر ادارات که ملاحظه میفرمائید چهل تومان هر مدیری را نوشته اند در صورتی که گمان نمیکنم در هیچ وزارت خانه این طور بنویسند و این که آقای حاجی شیخولی فرمودند که گمان میکنم که هشتاد تومان اقل مقداری است که بر رئیس يك دارالانشاء و کابینه داده می شود برای اینکه رئیس دارالانشاء باید عالم بگرداندین اداره باشد و منشی و چیز نویسی و اهل قلم باشد همه کس را نمی توان داخل کار کرد و کابینه یا دارالانشاء را باو تفویض نمود و وقتی که ملاحظه ترتیب سابق را بکنیم می بینیم که این يك حد وسطی است که کمیسیون محاسبات هم آنرا تصویب کرده است و گمان هم می کنم که

زیاد نیست و همین طور دبیر های دویم را که سی تومان و دبیر سیم را که بیست و پنج تومان نوشته اند هیچ کدام زیاد است و لی چیزی که محل تأمل است این است و خیلی هم مواظبند و صورت مشروح را هم چندی است که در باره حقوق تند نویسیها کمیسیون محاسبات تصویب کرده است که از اول عقرب ماهی سی تومان بآنها داده شود و باین طور که مان میکنم که بيك قدری رعایت نصف در باره آنها نشده است بجهت اینکه از ابتداء ماهی پانزده تومان بآنها داده شده است که با اداره روزنامه استقلال ایران می دهند و فعلاً در شباه روزی یازده دوازده ساعت کاری کنند باین جهت تصور می کنم اگر مجلس صلاح بداند تصویب شود از اول سال باینها سی تومان داده شود.

ارباب کیخسرو - اینکه آقای معاضد الملک در باب حقوق تند نویسیها می فرمایند بنده هم در باب اینکه اینها خیلی زحمت می کشند با ایشان همراه و این هم که فرمودند از ابتداء تا بحال ماهی پانزده تومان بآنها حقوق داده می شود صحیح است ولی اگر نظرشان باشد در راپورت سابق کمیسیون محاسبات در حق آنها ماهی بیست و پنج تومان تصویب کرده بودند که داده شود این جهت عقیده بنده این است که همان طوریکه کمیسیون محاسبات تصویب کرده است از اول حمل بآنها ماهی بیست و پنج تومان داده شود و از اول برج عقرب ماهی سی تومان **فهم الملک** - بنده همین قدر می خواستم عرض کنم که این صورت راپورتی که از کمیسیون محاسبات داده شده است صحیح است و جای حرف نیست بجهت اینکه اگر ماتر تب اداره را دانسته و دیده باشیم و بدانیم که منشی چه کار می کند تصدیق خواهیم کرد که این اندازه حقوق برای آنها زیاد نیست و این اندازه مذاکره لازم داشته باشد خوب است رأی بگیریم که مذاکره ختم شود و این مطلب زود بگذرد.

افتخار الواعظین - بنده از برای تمام کردن مذاکرات يك کلمه عرض می کنم که بودجه وزارت خانه ها را که از اول حمل است وقتی که آوردند آقایان خواهند دید که برای رؤساء اداراتشان چقدر پیشنهاد می کنند و اشخاصیکه در این اداره کاری کنند کارشان کمتر از کار اشخاص نیست که در وزارت خانه ها هستند بلکه می خواهم عرض کنم که زحمت آنها از بعضی حیثیات بیشتر است و باین جهت این چیزی را که در این بودجه نوشته شده است صحیح می دانم و تصویب می کنم.

آقامیرزا احمد - بنده چون یکی از اعضاء سابق کمیسیون محاسبات بوده ام می خواستم از مشیر کمیسیون بخواهم که این پنج فقره را که اخیراً راپورت داده اند دلائل چهار فقره آن را بیان فرمایند که بوجه نظری بوده است که بر حقوق آنها افزوده اند

دکتر اسمعیل خان - همین طوریکه آقای معاضد الملک شرح دادند و وقتیکه دارالانشاء را در ابتدای افتتاح مجلس تشکیل کردند میز های ممتله و دو برابر زیاد از قبیل دائره شرق غرب جنوب شمال قرار دادند و مدتی هم آنها مشغول کار بودند و کار میکردند تا اینکه بعد از مدتی معلوم شد که عده از آنها زیاد است و همانطور که فرمودند هیئت

رئیس آنها را کم و زیاد کردند و عده را که لازم نداشتند اخراج نمودند و همین طور در ابتداء بيك کابینه بود و بيك دارالانشاء و اینکه هر کدام بيك اندیکاتور نویسی داشتند این بود که وقتیکه منحصر بيك دارالانشاء شد و کارهای اندیکاتور نویسی کابینه هم رجوع باندیکاتور نویسی دارالانشاء شد هیئت رئیس تقاضا نمود که پنج تومان بر حقوق او افزوده شود کمیسیون محاسبات هم همین ملاحظه تصویب کرد در باب اداره ارسال مراسلات در راپورت ثانوی که آقایان ملاحظه میفرمایند بکنند مدیر بیست و پنج تومان و بکنند هفتاد و دو تومان معین شده بود بعد از طرف هیئت رئیس اظهار شد که این دونه منحصر بيك نفر بشود و حقوق او سی تومان باشد کمیسیون در اینجا بيك فایده فوق العاده را ملاحظه کرد برای اینکه باین دو نفر چهل و هفت تومان داده میشد بيك نفر سی تومان داده شود و او کار هر دو را بکند هفتاد تومان دخل مجلس می شود از این جهت بود که کمیسیون هم تصویب کرد - اما در خصوص تند نویسیها همانطور که آقای معاضد الملک مشروحاً فرمودند این هیئت در واقع کارشان خیلی است و خیلی زحمت می کشند در بودجه سابق که از کمیسیون محاسبات گذشته بود برای هر کدام از آنها بیست و پنج تومان تصویب شده بود در این جلسه اخیری که کمیسیون منعقد شد آقای معاضد الملک تشریف آوردند و فرمودند که هم عده شان کم است و باید دو نفر دیگر برایشان افزوده شود و هم حقوق شان بجهت اینکه اینها فعلاً شباهه روز مشغول کارند و نمیتوانند باین اندازه گذران بنمایند کمیسیون بلحاظ کثرت کار همان طوری که از هیئت رئیس تقاضا شد تصویب کرد پنج تومان بر حقوق آنها افزوده شود اما در باب افزودن دو نفر بر عده ایشان کمیسیون از آقای معاضد الملک در این باب توضیحات خواست آنچه را که ایشان اظهار داشتند این بود که وقتیکه روزنامه رسمی دائر شد زحمات تند نویسیها خیلی زیاد خواهد شد برای اینکه شور کلی و جزئی قوانین را باید بنویسند و از اینجهت اگر دو نفر بر عده آنها افزوده شود که هر روز دو نفر از آنها قائم مقام دو نفر بشود و نوبت قرار بدهند برای نوشتن مذاکرات بيك اندازه برای آنها بهتر خواهد بود کمیسیون هم گفت هر وقت که روزنامه رسمی دائر شد دو نفر دیگر تصویب می کنیم که داخل کار بشوند ولی آقای معاضد الملک اینجا بيك ایرادی کردند که وقتی که روزنامه رسمی دائر شد آن دو نفر را که آنوقت داخل میکنند فوراً نمی توانند از عهده اینکار بر بیایند بلکه باید قبلاً يك ماه چهل روز یا بیشتر داخل کار بشوند که بترتیب نطق نویسی آشنا بشوند و بتوانند از عهده بر آیند آنها هم گفته شد که بيك چند روز قبل از موقعی که این دو نفر را لازم خواهند داشت داخل در کارشان بکنند و بيك حقوق ابتدائی هم بآنها داده شود بعد از اینکه تجربیاتشان بالنسبه زیاد شد و عملیات اینکار را یاد گرفتند این حقوقی که برای اینها تصویب شده بآنها هم داده شود و در باب اعتباری که آقای ارباب کیخسرو در اینجا خواسته اند برای بعضی از مخارجی که شده است مثل اینکه آن عده را که هیئت رئیس زائد دانستند و خارج

کرده اند مادامی که بوده اند لابد حقوق گرفته اند این اعتبار گمان نمیکنم که چندان موضوعیت داشته باشد برای اینکه اجزائی که در مجلس خدمت کرده اند تا آن روزیکه بوده اند مطابق آن کتابچه ارائه خواهند داد با آنها حقوق داده اند و قبول خواهد بود علاوه بر این در آن باب یک تصویبی هم در کمیسیون محاسبات شده است علاوه بر این نظر باینکه کمیسیون محاسبات و هیئت رئیسه کمال اطمینان را با اداره مباشرت دارند که مدتی را که اجازت در مجلس کار کرده اند اداره مباشرت حقوق آنها را با اندازه آن مدت می دهد و کمیسیون محاسبات هم تصویب خواهد کرد .

ارباب کیخسرو - بنده در باب دوم مسئله که فرمودید یک عرض مختصری دارم اولاً در باب حقوق اشخاصی که رفته اند فرمودند که اداره مباشرت هر قدر داده است کمیسیون تصویب خواهد کرد اینطور نیست که همه آنها خارج شده باشند بلکه بعضی از آنها بواسطه تغییر عنوان در حقوق آنها تفاوتی حاصل شده است مثل اینکه فرضاً ملاحظه فرمائید که در ابتدا چهار اداره بوده و چهار مدیر داشته است و حالا دو اداره شده است و دو مدیر و حالیه آن دو نفر حقوقشان سی و پنج تومان شده است و این موافقت نمیکند با آن حساب برای اینکه در آنوقت چهل تومان پرداخته شده است و در اینجا اینطور نوشته شده است و در باب دوم نفی که باید بر عده تند نویسا اضافه شود اینکه میفرمائید هر وقت روزنامه رسمی دایر شد افزوده بشود بنده این را نمیفهمم آن چیزی را که بر روزنامه رسمی باید بدهند چه فرق دارد با این شرحی که آن برای روزنامه استقلال ایران می نویسند در صورتی که ملاحظه میفرمائید که این چهار نفر پنج ساعت اغلب در اینجا می نشینند کاری کنند و بعد از ختم مجلس شباز باید بروند آن اوراقی را که با مباد نوشته اند بملوی هم بگذارند و باک نویس بکنند و فردایش بروزنامه بدهند بنده تصور نمیکنم که زحمت آنها آن کمتر از موقمی باشد که روزنامه رسمی دایر می شود و باینجه عقیده ام این است که آن دو نفری را که هیئت رئیسه تقاضا کرده اند همین حالا بر آنها افزوده شود والا زحمت اینها زیاد است و تصور نمیکنم که این چهار نفر بتوانند از عهده برآیند و در باب اعتباری هم که عرض کردم چندان لزومی ندارد برای اینکه یک مغایرتی است که پیش بینی تا اندازه شده است و هر قدر که مصرف شد در موقع رسیدگی بحساب معلوم خواهد شد

دکتر اسمعیل خان - اعتبار برای مغایرتی است که بهیچوجه پیش بینی نشده است و این آقایانی که در دارالانشاء بوده اند تا مدتی مدیر بوده اند معلوم است چقدر حقوق داشته اند و از وقتی که مدیر بوده اند هم حقوقشان همین است و در موقع محاسبه صورت آنها می دهند تصویب میشود و اما در باب آقایان تند نویسا اینکه تصویب شده است که بعد از تأسیس روزنامه رسمی دو نفر بر عده آنها افزوده شود بر حسب تقاضای هیئت رئیسه است والا خود آقایان تند نویسا کویا اظهار کرده بودند که چنانچه بر حقوق ما بفرزاید ما خودمان از عهده این کار بر میآیم و حالا که خودشان اظهار کردند که

بر حقوق ما بفرزاید اینکار را می کنیم کمیسیون این اندازه بر حقوق ایشان افزوده بود و بعد از آنی هم که روزنامه رسمی دایر شد برای اینکه زحمتشان کمتر بشود تصویب کرد آن دو نفریکه تقاضا شده است بر عده شان افزوده شود

معاضد الملک - اداره تند نویسی یک همچو تقاضائی کرده اند که اضافه حقوق شان بما داده شود خودمان اینکار را می کنیم آنها بر اسطه طعمی که داشتند میخواستند خودشان را بهملکه بیندازند و شبانه روزی هجده ساعت کار بکنند ولی هیئت رئیسه این تقاضا را قبول نکرد برای اینکه اینکار از قوه بشری خارج است و شاید هم بعد از دو روز که این کار را می کردند ناخوش میشدند برای اینکه بطوریکه ملاحظه میفرمائید روزی هم چو کتابچه که متجاوز از دو سئتم نفر است در مجلس با مباد می نویسند و بعد از ختم مجلس باید اینها را باک نویس بکنند و اداره روزنامه استقلال بدهند و یک همچو نسخه هم بدفتر مجلس بدهند و اما این ترتیب گمان میکنم اگر این دو نفر حالا بر عده شان افزوده شود بهتر است حالا دیگر بسته برای مجلس است

دکتر اسمعیل خان - در کمیسیون عقیده آقای معاضد الملک با عقیده انصاف یکی بود تا موقمی روزنامه رسمی دایر بشود این آقایان مشغول کارند و هر چه کارشان را بیشتر مینویسند مهارتشان بیشتر می شود و در آنوقت دو نفر دیگر که برایشان افزوده شود بخوبی از عهده برای این در صورت اگر مجلس تصویب میکند که این دو نفر همین حالا بر آنها افزوده شود مختار است رای بدهد که این مطلب بگذرد برای اینکه سه مرتبه است که این بودجه در کمیسیون محاسبات مطرح شده است و کمیسیون پیش از این نظریاتی ندارد (پیشنهاد از طرف آقای حاجی عز الملک قرائت شد که بر حقوق مسئول دایره طبع لواج پنج تومان اضافه شود)

فهم الملک - بر حسب ماده [۶۵] نظامنامه داخلی در قانون بودجه هیچ طرحی را که مستلزم ازدیاد مقرری یا مدد معاش یا وظیفه باشد بعنوان ماده الحاقیه یا بعنوان اصلاح در ضمن شور نمیتوان پیشنهاد کرد باینجهت تصور میکنم که این پیشنهاد مخالف نظامنامه داخلی است نمیشود رای درفت (اغلب گفتند صحیح است)

دکتر اسمعیل خان - بنده در همین ضمن که آقایان رد کردند این پیشنهاد را لازم میدانم عرض سابق خود را تکرار کنم و خاطر آقایان را متوجه بنمایم باینکه چند دفعه در این بودجه مذاقه شده است سه مرتبه رفته است بکمیسیون محاسبات و سه مرتبه رفته است بهیئت رئیسه و همه دفتهای کامل در آن کرده اند تا اینکه حالا نتیجه آن به مجلس آمده است و حالا اینکه با زهر یک از آقایان پیشنهادی بکنند و بکلی خارج از موضوع خواهد بود (در این موقع پیشنهادی از طرف آقای حاج شیخعلی بعنوان ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که در حق رئیس کابینه شصت تومان حقوق منظور شود .

دکتر اسمعیل خان - عرض کردم سابقاً یک رئیس کابینه و یک رئیس دارالانشاء داشتم و حالا کار دو نفر بر عهده این یک نفر گذاشته شده و در صورتی که هشتاد تومان با بدهیم شصت تومان دخل کرده ایم آقایانی که پیشنهاد میکنند همچو تصور میفرمایند که کمیسیون این ملاحظه را نکرده است بنده که بعقیده خودم این پیشنهاد را بکلی خارج از موضوع میدانم .

معاضد الملک - آقای حاج شیخعلی همچو تصور کرده اند که شصت تومان کسی میاید رئیس کابینه میشود این پیشنهاد معنیش این است که رئیس کابینه نباید داشته باشیم .

رئیس - در هر صورت پیشنهادی کرده اند ما مجبوریم که در آن رای بگیریم .

دکتر اسمعیل خان - بنده از آقا تقاضا میکنم که پیشنهاد خودشان را پس بگیرند برای اینکه هیچ رای درباره آن داده نخواهد شد

حاج شیخعلی - هیچ پس نمیگیرم و باید در آن رای گرفته شود

رئیس - رای میکنیم در این پیشنهاد آقای حاج شیخعلی که پیشنهاد کرده اند بیست تومان از حقوق رئیس دارالانشاء کسر بشود - کسانیکه این پیشنهاد را تصویب می کنند قیام نمایند (تصویب شد)

رئیس - حالا رای میکنیم بماده [۲] بودجه بطوریکه آقایان ملاحظه فرمودند کمیسیون محاسبات تصویب کرده است - کسانیکه بماده (۲) موافقت کرده سفید خواهند انداخت (اوراق رای اخذ شده آقای حاج میرزا رضاخان استخراج و نتیجه از قرار ذیل اعلام شد)

معاضد الملک - عده حضار (۷۲) ورقه سفید [۵۶] امتناع (۱۶) تصویب کنندگان، آقا شیخ محمد خیابانی - صدر الملک - دکتر علیخان - ضیاء الملک - معاضد السلطنه - ممتدالتجار - ذکاء الملک - حاج محمد کریمخان - سایمان میرزا - آقا شیخ ابراهیم زنجانی - حسن علی خان - میرزا داودخان - آقا میرزا احمد آقا میرزا ابراهیم قمی - آقا شیخ غلامحسین - حاجی شیخ اسدالله - حاج سید نصرالله - عز الملک و حیدر الملک - مشیر الدوله - بهجت - معز الملک حاج سید ابراهیم - ابوالقاسم میرزا - آقا شیخ رضا - سیدار اعظم - ممتاز الدوله - شبانی - دکتر اسمعیل خان - وکیل الرعایا - آقا سید حسین اردبیلی - آقا میرزا علی اکبر دهخدا - حاج میرزا رضا خان - محمد هاشم میرزا - آقا شیخ مهدی - آقا میرزا ابراهیم خان - ارباب کیخسرو - دکتر امیر خان - آدینه محمد خان - افتخار الواعظین - وکیل التجار معین الرعایا - حاج فاتح الملک - متین السلطنه - فهم الملک لواء الدوله - حاج شیخ رئیس - ادیب التجار - آقا شیخ شیرازی - حیدر میرزا - لسان الحکماء - آقا سید جلیل -

رئیس - با کثرت تصویب شد - بقیه این بودجه میماند برای جلسه دیگر حالا موضوع مذاکره مسئله مستخدمین بلژیکی است .

وزیر مالیه - استدعا میکنم از آقایان که امروز

هر طوری هست این مسئله مستخدمین گداز تمام شود و دیروز اینکه فرمودند یک تفاوتی در مدت کثرت اینها گذاشته شود در این خصوص با آنها مذاکره کردم قرار شد کثرت پنج نفر از اینها سه ساله باشد و سه نفر دیگر چهار ساله .

حاج آقا - خوب بود آقای وزیر مالیه اول اسمی آنها یک بنام باشد چهار ساله باشند بفرمائید دیگر اینکه ایشان دیروز تشریف داشتند و دیدند نظر مجلس بقتل بیشتر است از کثرت چطور شد که این تفاوت را بین دو دسته قرار ندادند و بین سه و چهار معین نمودند فرمودند که آقائانی را که سه ساله کردند بچه ملاحظه بود و آقائانی را که چهار ساله کردند بچه ملاحظه و اسمی آنها را هم فرمودند چون در مقام کثرت بنده که تقاضا کردم که مدت مختلف باشد معلوم بشود که فرض این بود که آقائیکه اطلاعاتشان بیشتر است و واقماً کاری هستند و از نقطه نظر از وجود آنها خیلی بیشتر میتوانم فایده ببرم در حال فایده از آنها بهتر میشود استفاده نمود مدت آنها را بیشتر امتداد بدهند و بعلاوه چنانکه عرض کردم باز تکرار می کنم که چرا این تفاوت را بین دو سه قرار ندادند و در سه سال چهار سال قرار دادند .

وزیر مالیه - دیروز با تمام این مستخدمین بلژیکی مذاکره کردم ۳ نفر از آنها را که (مسیو دینیه) (کرمنس) (ژون) باشد این را چهار ساله کثرت کردم و سه نفر دیگر را در همان سه ساله پیشنهاد شد و این چهار نفر چون نسبتاً صحیح تر خدمت کرده اند و بواسطه این که اطلاعاتشان بیشتر است بهتر نباید از وجودشان برده میشود ضرر ندارد که در این مدت قرار داد بشود .

حاج سید ابراهیم - اولاً استدعا می کنم آقای وزیر مالیه تشریف ببرند در محل نطق و فرمایشات خودشان را بفرمایند که ما بشنویم این هیچ ملتفت نمی شویم و ثانیاً بنده هیچکدام شان را در چهار سال تصویب نمیکنم و رای نخواهم داد .

ارباب کیخسرو - این پیشنهادی را که بنده و آقای حاج آقا کرده بودیم که تفاوتی در مدت اینها داده شود برای این نبود که مدت از سه سال زیاد تر شود والا اگر بجهت همان پیشنهادات که مدت زیاد شده است بنده پیشنهاد خود را پس می گیرم متصورم از آن پیشنهاد این بود که یک تفاوتی داشته که باز مدت آنها مثل الان بهمراه منقضی نشود و میخواستیم از سه سال بیابان این تفاوت منظور شونده از سه سال بیابا

دکتر علیخان - آن روز که در این خصوص مذاکره شد بنده در خصوص مبلغ یک پیشنهادی کردم که وزارت مالیه در این خصوص با آنها مذاکره بکنند و یک تغییر در آن بدهند برای اینکه این طوریکه پیشنهاد کرده که یک نفر مستخدمی که (۱۲) هزار فرانک حقوق داشت چهار هزار فرانک در این مدت کثرت بر حقوق او افزودن گمان می کنم صحیح نباشد برای اینکه این یک سابقه از برای بعدهای ما خواهد شد دیگر در خصوص مدت همیشه ما باید در فکر این باشیم که کار را سهیل کنیم نه اینکه مشکل کنیم و این طوریکه آقای وزیر مالیه میفرمایند کار را مشکل کرده اند برای این که همان

طوریکه گفته شد مقصود از این پیشنهادها این بود که اینها کثرتشان یک دفعه تمام نشود که باز ما محتاج بآنها بشویم دچار اشکالات بشویم و عده نظر هم باین بود که این تفاوت از سه سال بیابان باشد و حالا این طوریکه قرار داده اند علاوه بر اینکه بنده تصویب نمیکنم هیچیک از و کلاه این عقیده را داشته باشند

حاج فاتح الملک - بنده آن روز از اشخاصی بودم که می گفتند باید مدت کثرت اینها دو سال باشد بعد ما را متقاعد کردند که از ۳ سال کمتر نمیشود و حالا اینطوریکه قرارداد کرده اند بنده مخالفم و ابد آرای نخواهم داد .

معز الملک - قطع نظر از این اظهاراتی که آقایان می فرمایند بنده لازم می دانم عرض کنم اینکه مدت کثرت این پنج نفر را چهار ساله قرار داده آیا همینطوری که در لایحه پیشنهاد شد که در صورتی که سه ساله باشد سال اول [۱۴] هزار فرانک سال دوم [۱۵] هزار فرانک قرار شده است که در سال چهارم همین طور اضافه شود و بمابره اخیری سال چهارم (۱۷) هزار فرانک خواهند گرفت یا خیر اگر اینطور است که بعقیده بنده تولید اشکال خواهد شد برای اینکه در خصوص این قرار داد سه ساله در کمیسیون مذاکره شد عقیده کمیسیون این بود که اندازه زیاد است ولی نظرشان بر این بود که اگر ایرادی در این باب باشد به پیشنهاد وزیر است و از این جهت بود که کمیسیون اظهار عقیده نکرد .

وزیر مالیه - این قرار داد نظر به تقاضای خود آقایان بود که اینطور قرار شد در صورتی که چهار سال را تصویب کنند در سال چهارم لابد [۱۷] هزار فرانک خواهد شد .

آقا میرزا ابراهیم خان - بنده میخواهم یاد آوری کنم حضور مبارک آقایان که ما وزارت مالیه را در یک منظور خیلی بزرگی می گذاریم و نمی دانیم آن مسئولیتی را که در مقابل دارالشورای ملی در عهده یک وزیر میگذاریم چه خواهد بود زیرا وقتیکه مذاکره می شود در استخدام چند نفری که از طرف وزیر پیشنهاد می شود می گوئیم عده آنها را کمیسیون قوانین مالیه تصویب میکند هیئت شان را کمیسیون خارجه حقوقشان را کمیسیون بودجه مدت خدمتشان هم همین طور در مجلس مذاکره می شود پس آنجا یک وزیر مسئول است کجا است و آنجا که وزارت مالیه میتواند باشد درجه جا خواهد بود عرض میکنم حضور مبارک آقایان نمایندگان محترم که نباید فراموش کنیم در پیش خودمان که این عمل از روی صرفه و صلاح ملاحظه و اقدام شده است و تا کنون در نتیجه عمل این مستخدمینی که داخل خدمت دولت ایران شده اند وقتی ملاحظه کنیم گمان می کنم که از صدی نود و نه فایده داشته است در این صورت ما نباید اینقدر در این خصوص مذاکره کنیم میفرمایند وزارت مالیه بچه دابل کثرت اینها را سه ساله

قرارداده است اولاً طول مدت برای آشناسدن این مستخدم خارجی است بعد از اخلاق این مملکت شما اگر نخواهیم بجای این اشخاص مستخدم دیگری بیاوریم برای مدت یک یا دو سال خیلی کار بکنند این است که بتواند باین عادات آشنا شود و در آن خدمتی که باو رجوع میشود نمیتواند اقدام نماید و آن آقایانیکه میفرمایند این کثرت را دو ساله قرار بدهند خوب است ملاحظه بفرمائید به بینند فرضاً رفتید سه نفر مستخدم دیگر از خارجه آوردید آن سه نفر این است که سالی ۱۲ هزار فرانک از ما خواهد گرفت خرید این مبلغ را از بابت مقرری و حق توقف از ما خواهد گرفت و بعلاوه دو هزار فرانک خرج ذهاب و دو هزار فرانک خرج ایاب میفرماید و بعد از دو سال که این مستخدمین را مرخص میفرمائید ولیکنفر مستخدم دیگر را می آورید نه این است که او هم دو هزار فرانک خرج مسافرت از ما خواهد رفت این میشود شش هزار فرانک حالا ملاحظه بفرمائید که این اضافه حقوق را که در مدت سه سال وزیر مالیه برای اینها پیشنهاد کرده است معادل خواهد بود با آن خرج مسافرتی که به مستخدمین جدید خواهیم داد علاوه بر این یک مستخدمی را که ما می آوریم و از او یک تنظیماتی را متوقع هستیم باید باو دلگرمی بدهیم باید وزارت مالیه باو نشان بدهد که من تو را در زیر توجه خودم نگاه خواهم داشت مجلس شورای ملی و عموم مردم با تو با یک نظر لطف و مدارائی رفتار خواهند کرد و وقتیکه ما با خدمات فوق العاده اینها اینطور سخت گیری کنیم تصور نمیکنم که بتوانیم جلب خاطر اشخاص را بکنیم که برای ما از روی صداقت و راستی و درستی خدمت بکنند زیرا در هم مخصوصاً شرحی در این باب بعرض آقایان نمایندگان محترم رسانیدم که چون تا کنون این هیئت باین اداره خدمات صحیحه کرده اند مجلس شورای ملی وزارت مالیه از اضافه این حقوق بآنها میفهماند که بعد از این هم بهتر است از این خدمات از شما منتظر هستیم آن روز بعضی از آقایان فرمودند که اینها مثل این میمانند که یک مرتبه [کرو] کرده اند بنده می خواهم عرض کنم این خوب لفظی نبود و ابداً مناسب نبود که این لفظ در این مقام رسمی استعمال شود برای اینکه بنده سراغ دارم و نظرم هست که قبل از اینکه قرار داد مسیو (مرنار) بمجلس بیاید تصویب شود قرار داد این هشت نفر بوزارت مالیه رفته است حالاً چه شده است که در زمان وزیر مالیه سابق پیشنهاد نشده و تا بحال نفرستاده اند و چه شده که وزیر مالیه سابق هم بخاطر نیآورده و دیروز فرستاده اند نمیدانم ولی همینقدر میدانم که زیاد از چهل روز این کثرت در کمیسیون خارجه مانده است و چندین جلسه در این خصوص مذاکرات کرده مکاتبات با خود وزیر مالیه نموده اند و تا بمجلس بیاید قریب پنج الی شش ماه طول کشیده است که در این بین بلا تکلیف بوده است و باز یاد آوری میکنم خاطر نمایندگان محترم را که نسبت سابق ۱۶ در صد

واردات ما زیاد شده و نسبت بآن واردات دخل گمر کی را اگر ملاحظه فرمائید (۲۵) درصد بر میزان سابق افزوده شده پس وقتیکه ملاحظه کنیم می بینیم که عایدات ما نه در صد تفاوت پیدا کرده است این هیچ صحیح نیست که از حسن اداره کردن این ها اظهار امتنان نکنیم و برای این مبلغ اضافه حقوق در صورتیکه چنانچه عرض کردم بدانم که صرفه برای ما نیست این اندازه مکررات کنیم و باین صدماتی که در این مدت این مستخدمین کرده اند که از قاچاق و از بعضی تقلباتی که در کار می شده جلوگیری کرده اند و حقوق مملکت و صرفه دولت را مراعات کرده اند آیا بهتر این است که از یک چنین مستخدمینی که متوقع خدمت هستیم دلجوئی کنیم بطوری به آنها نشان بدهیم که مقدر زحمت شما را میدانیم و این اندازه اضافه حقوقی را که خواسته اند بآن معاش و گذران بنمایند تصویب کنیم بنابر این مقیده بنده هیچ جا ندارد که مایه قدر سخت گیری بکنیم در یک امری که راجع است بانظمامات یک اداره منظمی که وزارت مالیه راضی نیست که انتظام آن یک قدری متزلزل شود و بنده تکرار میکنم و پیشنهاد میکنم حضور آقایان نمایندگان محترم که بهتر این است که همان پیشنهاد وزارت مالیه را تصویب کنیم برای اینکه مواقع بسیار عیدیه دارد که ما اینها را آنطوریکه باید در نظر بگیریم نگرفته ایم و چنانچه عرض کردم تمام این اضافاتی را که از ما میخواهند هفت هزار تومان است و اگر ما این هشت نفر را بخویم جواب بدهیم هشت نفر دیگر را بخواهیم برای مخارج مسافرت فقط پنجاه هزار فرانک که معادل [۱۴] هزار تومان باشد باید بآنها خرج مسافرت بدهیم برای اینکه مایه آدمی را که در کوچه و بازار است داخل خدمت نیست که نمیخواهیم بیادریم البته آن شخص یک کسی است که داخل یک خدمتی بوده و برای اینکه از وطن خود هجرت کند لابد مخارج ایات و زیاریات میخواهد پس در اینصورت گمان میکنم اینطوریکه وزارت مالیه پیشنهاد کرده است از روی صرفه و صلاح دولت است و مذاکرات ما در اینصورت بکلی بی اساس و بی فایده است حالا دیگر بستم برای نمایندگان محترم است و هر چه صلاح میدانند رای بدهند .

آقای میرزا ابراهیم قمی - بنده بکلی در خصوص عدهای آنها حرف دارم که اولاً به بینیم آیا اینها را تماماً لازم داریم یا خیر بنده عقیده ام این است جمعی از مستخدمین سابق گمرک هستند که خدمت کرده اند و زحمت کشیده اند و نا اندازه اطلاعاتشان زیاد است و میتوانیم عده از آنها را بجای بعضی از مستخدمین بگذاریم بکلی در خصوص مدت کثرت اینها است وزارت مالیه ۳ سال پیشنهاد کرده بود و بنده که در مجلس محل اختلاف شد نمایندگان هر کدام نظری داشتند بعضی می گفتند دو سال و بعضی سه سال در هر حال از سه سال بیشتر کسی عقیده نداشت و آن تفاوتی را هم که بعضی از آقایان پیشنهاد کردند که در مدت کثرت اینها منظور شود مقصود این بود که از سه سال بیابین باشد و زیادت

از سه سال حالا اینکه آقای وزیر مالیه بعضی هارا در چهار سال قرار داده اند و بعضی را در سه سال بنده همراه نیستم حالا سایر نمایندگان تصویب می کنند مختارند و یکی هم در خصوص مواج اینها بود که میخواستم عرض کنم باید از روی قانون باشد و اینطور که ما اینجا از روی بی ترتیبی داریم حقوق تصویب میکنیم گمان نمی کنم نتیجه خوبی داشته باشد یکی هم در مسئله فرانک بود چنانچه خیلی از آقایان اظهار کردند که باید باقران معین شود والا اینکه دلیل آوردند که فرانک لایتیر است علت نمیشود که ما کثرت اینها را با فرانک قرار بدهیم والا یک مستخدمی بخواهیم از روس بیآوریم او هم خواهد گفت با منات قرار بدهید برای اینکه منات لایتیر است و همچنین از عثمانی بیآوریم خواهد گفت بالیره باید قرار بدهید ما خودمان پول داریم هر مستخدمی که میآوریم باید بیزان پول خودمان کثرت او را ببندهیم دیگر اینکه چندان از آقایان تعریف کردند از حسن اداره اینها بنده عرض میکنم متأسفانه اینها (۱۲) سال است در این اداره خدمت کرده اند مضایقه کرده اند از اینکه در این مدت یکچند نفری را برای ما تربیت کنند باین جهت بنده عقیده ام این است که خوب خدمت نکرده اند و متأسفانه میخواهیم عرض کنیم که هر مستخدمی که در ایران یکم خدمتی خدمت میکند عوض اینکه بدست خدمت نماید باره قلب آشنا میشود و دیگر اینکه در تمام ادارت گمرک بزبان فرانسه معمول است و اگر چهار نفر ایرانی برونند بعلوی آنها سر در نیآورند .

دکتر اسمعیل خان - آقای میرزا ابراهیم خان چندین مسئله اساسی اظهار کردند که باید جلب نظر آقایان را بکنند یکی از آنها این است که یک دولتی وقتی که یک مستخدم خارجی بیآورد بعد از آنی که مدت خدمت ایشان گذشت باید اظهار امتنان خودش را بنماید و دولت ایران به مستخدمین بلژیکی بگوید که کثرت شما سر آمده چون خدمت کرده اید اشتیاق این را داریم که ثانیاً در خدمت ما باشید بنده عرض میکنم خود آقایان بلژیکی خراب است ملاحظه این را بکنند که وقتی حقوق (۱۲) هزار فرانکی که (۱۶) هزار فرانک بشود مثل این است که تکلیف شاقی بدولت شده و این تکلیف شاق را نباید بکنند مجلس شورای ملی کمال مساعدت را از ابواب تجدید کثرت بلژیکیها از برای اینکه بتمام عالم بفهماند که هر کس خدمتی کند ما هم مساعدت با او داریم و کثرت آنها را تجدید خواهند نمود اضافه حقوقی که در همه دنیا معمول است بآنجا خواهد داد ولی نباید تکلیف شاق بکنند و یکمرتبه حقوق (۱۲) هزار فرانکشان (۱۶) هزار فرانک بخواهند اینکمی بگویند ما وزارت مالیه را در یکم حضور سختی انداخته ایم بنده عرض میکنم ما خودمان را دچار محظور سختی کرده ایم برای رای مثل اینکه اگر خود در این باب رای بدهم از انجاری است بجهت اینکه از یکطرف موقع یکم وقتی بدست آمده است که اگر یک قدری طول بکشد اسباب اختلال کار خواهد شد و از آنجائی که ما اعتماد بایشان داریم تقاضا خواهند کرد که چون کثرت ایشان بشر آمده باید تجدید کثرت شود و از طرف دیگر نمیتوانیم حقوق (۱۲) هزار فرانک را یکمرتبه (۱۶) هزار فرانک تصویب کنیم و دیگر اینکه فرمودند مستخدمینی که الان میخواهیم تجدید

کثرتشان را نمایم کمتر از سه سال نمیشود بلی صبح است در صورتی که بخواهیم آنها را از اروپا جلب کنیم کمتر از سه سال نمیتوانیم کثرت بکنیم ولی آنها را که در اینجا هستند و وضع و ترتیبشان هم جور منظم است و چنانچه موقع تک نبود میتوانستیم مستخدمین جدید از خارجه جلب کنیم اگر چه از برای ما مخارجی تأسیس میکرد که مخارج ذهاب و ارباب آنها را باید بدانیم و (۱۳) تا (۱۵) هزار فرانک بگیرند چرا نمی شود کمتر از سه سال باشد پس همانطور که ایشان ملاحظه خودشان را میکنند اگر بخواهند این کثرت ما را تجدید بکنند چون در اینجا هستند در ولایات خودشان نیستند که در دوایر خودشان مشغول باشند خوب است ما هم ملاحظه خودمان را بکنیم و بنابر این میتوانیم از یکسال و نیم تا دو سال ما آنها را متقاعد کنیم و کثرتشان را تجدید نمایم و بنده حق میدهم با آقایانی که می گویند که ما وقتی یک اضافه واجب میخواهیم بدهیم باید از روی یک ترتیب صحیحی باشد برای اینکه دوره های بعد که می آید وقتی که باین کثرتها ملاحظه می کنند نگویند که این آقایان نشسته بودند و دهانشان باز بود که تا اظهار تجدید یک کثرت شد ورقه سفید بدهند ما باید تصور کنیم که وقتی یک اضافه واجبی میدهم یک چیزی را تصویب میکنیم که از روی یک قانونی بوده و اساسی داشته باشد والا پس فردا که مستخدمین جدیدی را برای سایر ادارات بخواهیم اجیر کنیم آنها هم بگویند فلان مبلغ اضافه واجب میخواهیم و این یک سر مشق خواهد شد برای سایر مستخدمینی که ما بجا آوریم خودمان را از برای ادارات مملکتمان در آتیه جلب کنیم بنابر این حالا از آقای وزیر مالیه تقاضا می کنم که اگر ممکن است ثانیاً داخل در مذاکره شوند چون این مستخدمین در اینجا منزل دارند این کثرتشان را از سه سال کمتر قرار بدهند نه بالا تر همچنین در خصوص حقوق که یکدفعه از (۱۲) هزار فرانک به (۱۶) هزار رود برای اینکه این یک ترتیب صحیحی نیست و بنظر بنده نمیشود رای داد .

وزیر مالیه - آن اندازه که ممکن بوده است بنده گفتگو کردم و بالاخره مطلب بانجا رسید و بنده اگر این مسئله امروز از مجلس نگذرد این مسئولیت را نمیتوانم بعهده بگیرم

معمین السلطنه - خیلی جای افسوس است که ما تصور کردیم که بواسطه اظهار خدماتی که از آنها خواهد شد که حاری خواهد بود آنصورت عایدی زیاد را که افزوده اند بر اداره گمرک واقفاً حقوقشان را نسبت بخدماتشان بیفزایند و افسوس که این مذاکراتی که در اینجا می شود نتیجه بر عکس می بخشد و ممکن نیست نتیجه بعکس نبخشد برای اینکه در مقابل خدماتی که از اینها شده است از مذاکراتی که در این دو روزه شده بنده هیچ نفهمیدم چه نتیجه بخشیده است پریروز در اینجا بطور ابهام گفته شد کثرت سه چهار نفر آنها تجدید شود و سه چهار نفر دیگر نشود بدون اینکه گفته شود برای چه آن سه نفر بدهند یا خوب و در صورتی که می دانیم چگونه ما می توانیم بگوئیم دوسه نفر از اینها به هستند یا خوب اداره گمرکات یک اداره است یک مدیر مسئول دارد در تحت نظر وزیر مسئول آن

مدیر مسئول در تجدید یک کثرت مستخدمین آن اداره یک میلی را همین می کنند آنوقت هم وزیر مسئول عین آنرا پیشنهاد می کند و می گویند من سعی خود را کردم اگر تصویب نشود مسئول نخواهم بود در این صورت ما می آئیم صحبت از اشخاص می کنیم و سه نفر را می پسندیم و سه نفر را نمی پسندیم پریروز در اینجا گفته شد که اینها صبر کردند تا ساعت آخر و حالا می خواهند کثرت خودشان را بقبولانند در صورتی که بنده اطلاعات خارجی دارم که یک نفر از آنها که خودشان بود و مدت کثرتش سر آمده بود کسب تکلیف کرد که دولت مرا میخواهد یا نمی خواهد اگر می خواهد تجدید کثرت نمایند و جوابی داده نشد باز التماس کرد که تکلیف مرا معین کنید باز هم دولت با جوابی نداد گفت معلوم می شود که دولت مرا نمی خواهد این بود که داشته است و رفته است بلویک حالا اینها در سر خدمت خودشان هستند و عجله و اسرار هم در تجدید کثرت ندارند و اما برای ضیق وقت تعجب اینجا است در صورتی که مکرر گفته میشود که این مطلب پنجماه است بتوسط مسیو (مرنارد) رئیس گمرک تقدیم شده است در موقعی که (مرنارد) در طهران و آقای وثوق الدوله وزیر مالیه بودند و حالا وزیر مالیه گفتگو کرده است و این ترتیب را پیشنهاد کرده است پس نباید در اینجا صحبت شود که اینها صبر کردند و در ساعت اخیر میخواهند کثرت خودشان را بقبولانند و دلیل بر صحت عمل اینها هم آن خدماتی است که بدولت ایران کرده اند زمانی که بنده در خارج بودم شنیدم بعضی از نمایندگان فرمودند که خوب است اینها در اینجا نباشند برونند و یکدسته دیگر بیابند بجهت اینکه مثلا اینها متقلب هستند خیلی باز جای افسوس است که یک همچو ایرادی از نمایندگان محترم بشود بطور این اشخاص که اینقدر خدمت کرده اند بنظر آقایان متقلب میشوند بنده منکر تقلب نیستم البته متقلب ممکن است که در تمام مالک باشد اختصاص بایران ندارد ولی ما موروثیکه بدست رسمی شناخته میشوند و مقید بترتیب اداری هستند مجبورند که این کثرت بکنند در ادارات خودشان بشود و هیچ نمیتوان نسبت بآنها اظهاری کرد یا سندی ارائه داد که باعث تقلب آنها بشود نمیشود آنها را متقلب گفت و علی ای حال بنده مقیده بنده بقدر کفایت مذاکره شده و اهمیت موقع راهم البته آقایان درک و ملاحظه فرموده اند وزیر مالیه هم بقدری که ممکن بوده است بموجب اظهارات خودشان سعی و اهتمام کرده اند معلوم میشود که مدت کثرت آنها کمتر از سه سال نمیشود ممکن نیست دوباره داخل در مذاکرات شد که آیا یکسال یا دو ساله قبول میکنند یا نه بکنند و امروز موقع نداریم که یکماه یا دو ماه این کثرت را متعلق کنیم پس خوب است رای بدهیم که این کثرت بطوریکه پیشنهاد شده است بگذرد اگر چه آقایان نمایندگان مجبور نخواهند بود در آراء خودشان رای لازم میدانند که عرض کنم اگر این پیشنهاد در شود و اسباب باس این مستخدمین شود اداره گمرکات بکلی مختل خواهد بود و این با ترتیب حاضره مملکت بیضابست است .

آقای میرزا ابراهیم قمی - چون در این بیانات بنده سوء تفاهمی شد لازم است توضیح عرض کنم که

بنده نسبت تقلب بانها ندادم و آقای آقامیرزا ابراهیمخان یک چیز کلی فرمودند بنده عرض کردم کلیت ندارد که هر کس بیاید حتماً صحیح خدمت خواهد کرد ممکن است تقلب بکند .

حاجی دکتر رضاخان - بعضی از نمایندگان محترم چه در این جلسه چه در جلسه قبل اظهار میدارند و اصرار میکنند که ما موروثی گمرکی خدمات شایان کرده اند که از آن جمله نظم اداره و از زیاد دخل و کسر مخارج است در صورتیکه دخل گمرک اگر زیاد شده باشد بواسطه این است که واردات مملکت زیاد شده است همچنین در خصوص کسر مخارج و نیز در باب نظم عجب اینجا است که همانوز اینها را امتحان نکرده بی کفایتی آنها را ثابت میکنیم که نمیتوانند یک چنین اداره را مرتب نمایند در صورتیکه بنده شخصاً اطلاع دارم که اینها در انزلی از همین اداره گمرک بوده اند و خدمات کرده اند در صورتیکه اسمش با سایرین بوده است و اگر چنانچه بخود ایشان را گذار کنیم ما بطور صحت خدمت خواهند کرد پس بدون امتحان نباید گفت که در ایران کسی نمیتواند یک چنین اداره را مرتب کند و در خصوص تفاوت مدت هم نظر ما بر این بود که در کمتر از سه سال این تفاوت منظور شود و حالا کفر گفته اند و زیادت را قرار داده اند بنده نمیدانم چطور میشود تصویب کرد .

مشیر الدوله - بنده میخواستم عرض کنم نقطه نظر کبیسون هم این بوده است که تفاوتی در مدت کثرت آنها باشد و قرار شد که وزیر مالیه در این باب تجدید نظری بکند و مذاکراتی که لازم است بنماید آنوقت راپورت بدهند و بعد از این اظهاراتیکه امروز فرمودند بنده چنان تصور کردم که نقطه نظر مجلس را خوب فهمیده اند ولی اقداماتی را که کرده اند منتج نتیجه نشده و چون صریحاً فرمودند اگر این امر اصلاح و همراهی نشود نمیتوانیم این مسئولیت را بر عهده بگیریم باینجهت اگر چه مجلس بملاحظات آن که دارد حق بجانب مجلس است لیکن چون در این باب تجدید نظر و اقداماتی که لازم است از طرف وزارت مالیه بشود شده است از برای بعضی ترتیبات داخلی و خارجی که بنده ملاحظه میکنم بقدری خودکام است و اینها را باید که همراهی کرد که همراهی می کنند با این اشکالات که در این پیشنهاد اظهار فرمودند باید این پیشنهاد خودشان را مسترد بدارند برای اینکه این اختلاف مدت هیچ فایده ندارد همین قدر نظر آقایان نمایندگان هست که این منحصر به هشت نفر نیست بلکه بیشتر از این خواهد بود ولی باید ملاحظاتی دیگری را بکاربرد و کار را بوقف کرد که دچار این اشکالات نشویم و چنانچه کارها بملاحظه داخل مجلس شود هر کس در واقع از روی وجدان و کمال اطمینان رای خواهد داد و بقیده بنده گویا هیچ کس راضی نباشد که باین ترتیب سه سال اضافه شود که راضی نمی شوم پس در اینصورت خوب است وزیر مالیه در باب مدت باز برونند بآنها مذاکره کرده مدت را همان سه سال قرار بدهند .

وزیر مالیه - مدت همان سه سال است منتهی مجلس گفته بود که تفاوتی داشته باشند در مدت این طور قرار شد که بعضی از سه سال بیشتر باشند و بعضی همان سه سال و در صورتی که مجلس این قسم تصویب نمی کند مطابق پیشنهاد سابق رای بدهد

رئیس - پس آقای وزیر مالیه اظهار خودشان را پس میکنند .

محرر الملک - در این ده سالی سه هزار فرانک اضافه حقوق دادن زیاد است و بهمین جهت بود که کبیسون خارجه اظهار رای نکرد و در این که تصور شده است در آوردن کثرت آنها بمجلس هیچ جای تردید نیست از اینکه می بایستی زودتر بمجلس

هستند که مربوط بگمرک نیستند و ما نمیدانیم لازم داریم که دو نفر مستخدم برونند در کار آنها تقشیش کنند که در عمل تذکره پول دولت را نگذارند تفریط شود یا خیر در اینصورت چه طور رای بدهیم ما اینجا که نشستیم نمی توانیم پول ملت را بیجهت باینها بدهیم خوب است این ملاحظه کنیم که بی جهت مبلغ زیادی بآنها مواجب بدهیم برای کار تذکره و آنوقت دو نفر خارجه را مواجب بدهیم که برونند تقشیش کنند گمانم این است که غالب و کلاه در خصوص ما موروثی تقشیش باین هم عقیده باشند

رئیس - در باب ما موروثی خارجه ملت نشدم که فعلاً ما موروثی داریم یا خیر .

دکتر اسمعیل خان - بنده این را که عرض کردم مغالطه با آقای مشیر الدوله نبودم که بایست این ما موروثی عوض شوند باید ماها به عالم نشان بدهیم که وقتی که مستخدمین ما بطوری خدمت کردند ما هم مساعدت خودمان را می کنیم و ما قدر شناس هستیم بنده هم در این موضوع عرض کردم و هم بقدر کفایت میکنم که در این مجلس شورای ملی اظهار حسن خدمت گذاری آنها بشود و کمال میل دارم که کثرت اینها تجدید شود و اینکه آقای مشیر الدوله می فرمایند که قانون استخدام را خوب است در دستور بگذاریم برای اینکه بعد از این مجلس بداند مطابق چه ترتیبی اضافه حقوق بدهند و این برنی بعد از این خیلی خوب است بنده هم تصویب میکنم ولی الان بنده دچار این هستم که حقوق ۱۲ هزار فرانک را نمی توانیم ۱۶ هزار فرانک بکنیم و این که میفرمائید وزیر مالیه را آسوده کنید اگر در مدتشان میفرمائید کمتر نمی شود شاید بنده رای بدهم ولی در باب اضافه حقوقشان بنده باین مبلغ نمی توانم رای بدهم .

لسان الحکما - در موضوع اختلاف مدت گمان بنده این است که همانطور که آقای ارباب کیخسرو اظهار فرمودند باید این پیشنهاد خودشان را مسترد بدارند برای اینکه این اختلاف مدت هیچ فایده ندارد همین قدر نظر آقایان نمایندگان هست که این منحصر به هشت نفر نیست بلکه بیشتر از این خواهد بود ولی باید ملاحظاتی دیگری را بکاربرد و کار را بوقف کرد که دچار این اشکالات نشویم و چنانچه کارها بملاحظه داخل مجلس شود هر کس در واقع از روی وجدان و کمال اطمینان رای خواهد داد و بقیده بنده گویا هیچ کس راضی نباشد که باین ترتیب سه سال اضافه شود که راضی نمی شوم پس در اینصورت خوب است وزیر مالیه در باب مدت باز برونند بآنها مذاکره کرده مدت را همان سه سال قرار بدهند .

وزیر مالیه - مدت همان سه سال است منتهی مجلس گفته بود که تفاوتی داشته باشند در مدت این طور قرار شد که بعضی از سه سال بیشتر باشند و بعضی همان سه سال و در صورتی که مجلس این قسم تصویب نمی کند مطابق پیشنهاد سابق رای بدهد

رئیس - پس آقای وزیر مالیه اظهار خودشان را پس میکنند .

محرر الملک - در این ده سالی سه هزار فرانک اضافه حقوق دادن زیاد است و بهمین جهت بود که کبیسون خارجه اظهار رای نکرد و در این که تصور شده است در آوردن کثرت آنها بمجلس هیچ جای تردید نیست از اینکه می بایستی زودتر بمجلس

آورده باشند که کسی نظریات کرده رای خودش از روی اطلاع اظهار کند اگر هم لازم می شد از بزرگ مستخدمین جلب می نمودند ولی این یک چیزی است که ربطی بتجدید استخدام ندارد کثرت چیزی است که باید رضایت طرفین شرط باشد ما اینجا تنها هر جا بگوئیم فایده ندارد ما نمایندگان ملت هستیم البته یک نکته را باید خیلی رعایت کنیم و آن این است که صرفه جوئی نکنیم در مال ملتی که شاید محتاج باشد و خیلی ضیق مالیه داشته باشد ولی این نکته را هم نباید فراموش کرد که این صرفه جوئی اسباب یک خرابی زیادی برای مملکت نشود چنانچه وزیر مالیه دوسه مرتبه در کمیسیون آمدند اظهار کردند و ما هم سخنان درباره ندادن اضافه حقوق شاید بیش از سایر نمایندگان بوده است ما هم این اضافه حقوق را برای سه چهار نفر از این هشت نفر تصویب نکردیم و تصور کردیم آن اعلا درجه اضافه حقوقی را که ممکن است اینها در مملکت دارا باشند دارا شده اند با وجود اینکه ما می دانیم این ترتیب بد است با وجود این بی ها اگر می دانیم این کثرت را اگر تجدید بکنیم اداره کمرک فرقی نمیکند حالا آنها دانسته اند که ما وقت نداریم خواسته اند که باین میزان کثرت اشخاص را تجدید کنند و هر چه می خواهند اسمش را میگذارند کاری نداریم شاهان باید نظر کنند و به بنیاد اگر این کثرت را تصویب نکنند آیا محتمل است و ممکن است این ادا راه همین طور مرتب داشته باشند و آیا ممکن است تصور است که در اداره کمرک یک اختلالی پیدا شود یا نه بعقیده بنده ممکن است اگر این تصور را کرده اند رضای نشوید اداره کمرک شما هم بخورد و رضای نشوند بواسطه این صرفه جوئی بکسر خیلی بزرگی وارد شود .

رئیس - حالا رای می گیریم برای این که مذاکرات خیلی شده است

عز المملک - بنده در باب رای عرض دارم بنده تصور می کنم که وزیر مالیه خودش را برای دفاع حاضر ننموده اند در این صورت خوب است این رای بجلسه آتیه بیفتد که ایشان هم برای دفاع حاضر شوند ما هم نظریات خودمان را بکنیم و رای بدهیم

رئیس - خیلی در این باب مذاکره شد و کدام می کنم دیگر نظریاتی باقی نمانده است و هر چه مذاکرات بشود مکرر خواهد بود

متین السلطنه - عرض میکنم اینکه آقای دکتر علیخان فرمودند که دو نفر از اینها در اداره تذکره هستند عرض میکنم که این دو نفر مستخدمین کمرک هستند موقتاً آنها را فرض داده اند برای اینکه اینها در اینکار سابقه دارند چنانچه در اداره است مقصدی امور دیگر بوده اند مدتی اداره صندوق و کارهای دیگر را اداره کرده اند بملاوه این بسته بنظر دولت است وقتی وزراء صلاح بدانند که دو نفر از این اشخاص در جای دیگر موقتاً امور بخدمت دیگری شوند بآنها بحثی نیست

دکتر علیخان - بنده عرض کردم اگر دولت مامور برای تذکره دارد باید اشخاص صحیح باشند

که دیگر مجبور نباشیم که مفتش برای آنها بفرستیم عرض بنده این بود فرض این نبود که چرا از کمرک داخل تذکره هستند یا اینکه از طرف کمرک نیستند فرض بنده این است که اولاً اداره تذکره کار خطائی که سابق کرده اعاده نکنند برای اینکه ما در سابق میدیدیم اشخاصی را که صحیح نبودند یا محل اعتماد دولت نبودند برای یک کاری آنها را مامور می کردند آنوقت دو نفر مامور نفتیش کار آنها می نمودند که بتوانند پول دولت را بخورند با اینکه دولت میتوانست اشخاص صحیح بفرستد که محتاج بتفتیش نباشد

رئیس - حالا رای میگیریم در پیشنهاد وزیر مالیه در خصوص مستخدمین بلژیکی بطریقی که در این پیشنهاد است (گفته شد یکی یکی رای گرفته شود)

رئیس - پس رای میگیریم بر اینکه یک رای بگیریم درباره کل آنها یا اینکه یکی یکی رای بگیریم

کسانی که تصویب می کنند یکی یکی رای رای گرفته شود قیام نمایند [اغلب قیام نمودند و با - ثریت تصویب شد]

رئیس - پس رای میگیریم در فقره اول - رئیس کمرکات مرکزی مسیو [وییه] هزار و پانصد فرانک اضافه که سال (۲۱۰۰۰) فرانک داده شود کسانی که تصویب می کنند در فقره سفید خواهند ساخت (ورقه رای توزیع و اخذ شده نتیجه از قرار ذیل اعلام شد)

معاذ المملک - عده حضار [۷۲] ورقه سفید علامت قبول (۳۰) ورقه آبی علامت رد (۱۸) امتناع (۱۹)

کسانی که تصویب کرده اند:

عز المملک - شیبانی - آقا شیخ رضا - نجات دکترا علیخان - آقا شیخ ابراهیم - آقا میرزا ابراهیم خان قمی - حسنعلیخان - ابوالقاسم میرزا - وحید المملک - صدرالعلماء - حاجی وکیل الرعایا - ممتازالدوله حاجی میرزا رضاخان مشهور دی - ناصر الاسلام سردار اسعد - ارباب کیخسرو وکیلالتجار - بهجت - افتخار الواعظین - حاجی شیخ اسدالله - فهیم المملک - مشیر الدوله - طباطبائی - متین السلطنه - معین الرعایا - معز المملک - معاضد المملک میرزا مرتضی قلیخان - آقا میرزا ابراهیمخان - نیر السلطان - حاجی سید نصرالله - آقا میرزا رضا خان نانهی - ذکاء المملک .

کسانی که رد کرده اند:

تربیت - دکتر امیر خان - منتصر السلطان دکتر حیدر میرزا - حاجی سید ابراهیم - آقا شیخ فلاحت حسین - آقا سید حسین اردبیلی - آقا میرزا داودخان - آقا سید جلیل - آقا سید حسین کزازی - معتمدالتجار - آدینه محمد خان - دکتر اسمعیل خان - ضیاء الممالک - حاجی محمد کریمخان - سلیمان میرزا - معاضد السلطنه - مرتضی قلیخان .

رئیس - نتیجه بدست نماند تصور میکنم که در باقی هم همین طور خواهد شد .

سردار اسعد - استدعا میکنم از نامرکلا محترم توجهی بفرمایند که این اداره هم بخورد و برای اینکه اگر هم بخورد اداره کردن این اداره از کارهای بسیار دشوار خواهد شد حالا اگر نظری دارید در باب اصلاحات بعد هم ممکن است بفرمایید رد نکنند که تولید اشکالات خواهد نمود .

ارباب کیخسرو - بنده تقاضا میکنم که این بماند برای فردا برای اینکه وقت گذشته است و اگر هم در سایرین رای بگیریم بطور منظم خواهد شد.

آقا سید حسین اردبیلی - معلوم نیست که اگر در باره سایرین رای بگیرند همین طور نتیجه بماند برای اینکه ممکن است اشخاص این مستخدمین تفاوت داشته باشند یک جمعی در باره یکی رای ندهند درباره دیگری رای بدهند .

متین السلطنه - اولاً رد نشد بلا تکلیف ماند چون [۳۰] نفر از جمله (۷۲) نفر رای دادند معلوم نیست رد شده باشد اما اینکه فرمودند ممکن است اشخاص تفاوت داشته باشند این یکی از تکلیف مجلس خارج است برای اینکه وزیر این اشخاص را لازم می دانند و به ترتیبی می دهند عمل خواهد کرد اصلاً بایستی درباره اشخاص رای گرفته شود حالا اگر یک مرتبه یک کار بدی را کردیم خوب است دو مرتبه آنرا را نکنیم و یک دفعه در کلبه رای بگیریم .

رئیس - در هر صورت این رد نشده است که ما محتاج خواهیم بود در این فقره هم رای بگیریم اما امشب گمان نمیکنم فایده داشته باشد و تصور میکنم که در باره سایرین هم همین طور بشود و گمان میکنم که این مسئله محتاج تبادل افکارتی است پس می گذاریم برای جلسه دیگر که نمایندگان هم تبادل افکار کنند و رای گرفته شود .

وزیر پست و تلگراف - نمی دانم آخر رأی مجلس در مسئله مستخدمین بالاخره چه شد قرار شد مباحثه شود یا رای بگیرند یک مسئله هست که گمان میکنم آقایان نمایندگان هم باینده شکر کت داشته باشند بنده گمان می کنم که بعضی مطالب بر آقایان معلوم نیست و چنانچه مذاکره شود و آقایان آن مطالب را بدانند بنده یقین دارم که خوب اکثریتی در این باب حاصل شود .

رئیس - ما این مذاکراتی را که میکنیم بی فایده است برای اینکه تصور میکنم هر چه باید گفته شود گفته شده دیگر مذاکراتی باقی نمانده است

وزیر امور خارجه - بنده می خواهم عرض کنم که تجدید کثرت وارد آن باید بشما قبل از این باشد مثل اینکه همان اشخاصی که موعده کثرت ایشان قریب الاتمام است آنها هم باید تکلیف خودشان را بدانند و نباید این اندازه تاخیر بکشیم که باین حال بیفتد مامور شویم که این طور قبول کنیم و از این مسئله هم طوری که بعقیده بنده است این

که نباید بتاخیر بیفتد و عقیده بنده این است که همین امروز مطرح شود و بگذرد یک مطلبی را هم که بنده می خواهم عرض کنم و یک مطلبی است که خیلی خیلی اهمیت دارد مسئله مالیه است راست است که مجلس همیشه در کثرتها مذاکره کرده است و رای داده است یعنی رد و قبول کثرتهای خارجیه مبنی بر تصویب و رد مملکت بوده است و بعد از این هم همانطور خواهد بود ولی چیزی که بقانون اختصاص و اهمیت فوق العاده دارد که باید مخصوصاً در آن مورد مخصوص دقت کرد مسئله مالیه است و در باقی مطالب عرض نمیکنم که خارج از تکلیف نمایندگان معترض است البته آنها در هر چیزی حق دارند که مداخله کنند ولی این هیچ صحیح نیست که با این ترتیب دست دولت را ببندند و مخصوصاً بگویند که فلان بلژیکی را ما رای ندادیم اگر چه نمی خواهم عرض بکنم که نباید مجلس مداخله در این کارها بکند بجهت اینکه این را خارج از وظیفه خود می دانم و جسارت می دانم ولی عرض میکنم که در خصوص کثرتها از هرجهت که دقت بکنید باز راجع است بمالیه که مجلس رای می دهد و الا در این که (مسیو وییه) خوب مستخدمی است این چیزی است که راجع است بوزارت مالیه و هیئت دولت برای اینکه این ها آن ترتیبات کلی و جزئی را خیلی خوب اطلاع دارند و می توانند بگویند ما فلان مستخدم را می خواهیم و فلان مستخدم را نمی خواهیم یک مطلب دیگری است که بریر روز نتوانستیم بوقت بیاییم و در انتهای مذاکره رسیدیم این بود که شنیده بودم که بعضی از وکلا گفته بودند که بلژیکیها (گرو) کرده اند و دست از کار کشیده اند و می خواهند که زود کثرت آنها بگذرد مخصوصاً بنده امروز آمده ام عرض کنم که آنها چند ندارند که کثرت ایشان تجدید شود و مشغول خدمت خودشان هستند و خیلی هم تعجیل ندارند که کثرت نامه ما را بیاورد بدهید و الا ما از کار دولت دست می کشیم ولیکن بعضی از آنها یعنی یک نفر از آنها که در نزدتان بوده است کرا اصرار کرده است که تکلیف مرا همین کنید که دولت مرا لازم دارد یا خیر حالا از طرف کابینه سابق باحالیه تقصیر شده است نمایانم این تصور شده است و این تکلیف را همین نکرد است او هم دل کرده است و معلوم شده است که گفته است بوطن خودش و چون این تکلیف همین نشده است مسئله کمرک خراسان معوق مانده است از اینجهت بنده تا کبده میکنم که خیلی زود این کثرت را بگذرانید منتهی در مقدار حقوقشان باید مباحثه کنیم این مطلبی است علیحدده ولی کثرت را خوبست زودتر بگذرانند

آقا سید حسین اردبیلی - گمان میکنم متوین این مسئله از این جلسه يك نتیجه نخواهد بخشید بجهت اینکه نمایندگان افکار جدیدی پیدا نخواهند کرد و اگر فعلاً تصویب نشود شاید يك اختلالی در امر کمرک بشود ما هم بواسطه ملاحظاتی اخلاقی مجبوریم که این مسئله را تصویب کنیم یعنی يك صرفه جوئی بکنیم که ضررش بیشتر است از نفعش ولی در خصوص اشخاص که تقاضا کرده اند یکی یکی رای گرفته شود بعقیده بنده ثمری ندارد غیر از اینکه یک مدتی وقت ما را ضایع خواهد کرد اگر چه درباره بعضی از اینها نظرها مختلف است که گمان

میکنم تغییر رای پیدا نخواهد شد این است که بنده خیال میکنم که اگر رای گرفته شود درباره بعضی شاید اکثریت نزدیک اتفاق حاصل شود بعین ملاحظه عرض میکنم که خوب است رای گرفته شود و خیلی زود این امر بگذرد برای اینکه افکار هم خیلی حاضر است برای گذشتن این مطلب .

افتخار الواعظین - اینجا دو نظر است که باید آن دو را از یکدیگر مجزا کرد تا معلوم شود اولاً گمان میکنم هیچ يك از آقایان تصویب نفرمایند که در هیچ جای دنیا رسم باشد که يك مستخدمی را که میخواهند اضافه حقوق بدهند در مدت سه سال هزار فرانک بکسر تبه با حقوق بدهند در باب اضافه حقوق این اضافه حقوق خیلی زیاد است و در تحت هیچ قانون نیست و ابداً نمیشود اینطور رفتار کرد برای اینکه برای سایر مستخدمین ایرانی و غیر ایرانی اسباب اشکال خواهد شد این است که این راه چیک از نمایندگان حاضر نیستند تصویب کنند اما در موقتی که ما این ضررها ملاحظه میکنیم نمایانم که سالی هفت هزار فرانک را موافق آن چیزی که در وزارت جلیله مالیه پیشنهاد کرده است اگر تصویب بکنیم يك اختلالی در امور کمر کی پیش خواهد آمد و نمایانم که این اختلال هفت هزار فرانک خواهد بود یا کمتر یا بیشتر نمیتوانیم در این خصوص اظهار رای بکنیم ولی بشرتیبی که هیئت دولت ذکر می کند و همچو مصلحت می بینند که این صرفه جوئی را نکنیم و این کثرت را تصویب کنیم و بنده عرض می کنم که این لایحه ششماه قبل پیشنهاد شده بود و از برای هیئت دولت و نمایندگان يك مدتی وقت باقی بود و بتوان در صدد استخدام مستخدمین تازه بر آمد آنوقت سهل بود که مجلس این اضافه حقوقی را که ابداً در تحت هیچ قاعده نیست رد بکند و دولت هم تکلیف خودش را می دانست و مشغول مذاکره میشد و مستخدمین جدیدی را برای خودش استخدام کرد ولی حالا که موقع تمام شدن استخدام آنها است این لایحه را فرستاده اند در کمیسیون خارجیه يك مقدار قلیلی مانده است اگر چه تمام توقفش در وزارت مالیه بیده است دولت هم امروز باصرارح با ما می گویند که این را تصویب نکنید ما احتمال بعضی مضرات می دهیم که آن مضرات بیشتر است از این هفت هزار فرانک و چون موقع تنگ است و دولت نمی تواند برود مستخدمین تازه استخدام کند گمان میکنم که باید چشمان را روی هم بگذاریم و این پول را بدون هیچ قاعده تصویب کنیم .

وزیر امور خارجه - بنده می خواهم عرض کنم اگر چه راجع بوزارت مالیه است مربوط بنده نیست ولی عرض می کنم اینکه اظهار میشود چرا شش ماه پیشتر این کثرت را پیشنهاد نکرده اند بنده عرض میکنم اگر پیشنهاد کرده بودند مجلس می گفت تا شش ماه دیگر وقت داریم چرا باین زودی پیشنهاد شده مثل اینکه بنده مخصوصاً بادم هست در زمانی که نمایانم بودم در مسئله (مسیو مرنارد) رئیس اداره کمرکات که موعده مرخصی او رسیده بود و وزیر مالیه سابق پیشنهاد کرده بود که شما تکلیف او را معین کنید باید برگردد و یا

برنگردد بنده خودم بادم است که اغلب از وکلا ایراد کردند که سه ماه مانده است چه جهت دارد سه ماه قبل از انقضای مدت پیشنهاد کرده اند با اینکه ما می توانستیم رای مجلس را کسب کنیم که سه ماه قبل از انقضای مدت او تکلیف او را معین کنند وقتی که ما دقت کردیم در کارهای بلژیکیها که بیستیم خادم هستند یا خائن دیدیم اینها واقفاً خادم هستند و خیلی خوب خدمت کرده اند و در مملکت (مسیو نوز) عقیده بنده این است که (مسیو نوز) خیلی خیلی بدکار کرده بلکه خیانت کرده است ولی حالا مربوط باینها نیست و امیدواریم که امثال (نوز) هم بعد از این داخل در این مملکت نشوند و این اشخاصی که فعلاً رئیسند و مستخدمند در این کمرک شما بنده عقیده ام اینست که خیلی خوب خدمت میکنند و بالا تر از اینها همین بس است که در آمد کمرک شما پارسال نسبت بمسال صدی نوزده فرق داشته و شش ماهه گذشته صدی بیست و پنج فرق داشته یعنی اگر صد تومان بوده است عایدی کمرک پارسال ششماه امسال یکصد و بیست و پنج تومان است حالا خواهد گفت شاید این اضافه که زیاد شده مخارج کرده اند مخارج را هم تقریباً معادل همین طوری که از در آمد کمرک معلوم کرده اند از مخارج کمرک تنزل کرده پس بنده تکرار میکنم که از خدمت بلژیکیها خیلی راضی هستم و خیلی مایلیم که این کثرت را مجلس مقدس تصویب نماید

حاجی آقا - این همه مدت مذاکره بالاخره نتیجه از این نمی گیریم باید از يك نقطه نظر مآرای بدهیم و بگذرد ولی این همه وقت که ضایع شد تمام تقصیر کسانی می دانم که بی خود مشغول شدند بمباحث اینها و مجبور شدند سایرین بمذاقعه از آنها این بود که يك مدتی را صرف کردیم و هیچ نتیجه نگرفتیم . آقای وزیر مالیه در پارلمان می فرمایند که من سعی کرده ام و باین انداز در سانحه ایم باین مدت و این قیمت حالا اگر فی الواقع مجلس این اشخاص را باین مدت و این قیمت می خواهد و دو مرتبه می خواهد این هارا مستخدم کند باید باین قیمت و باین مدت استخدام کند حالا مجبور است یا محتاج بهر طوری هست باین نقطه نظر ما امروز می توانیم این ها را تصویب کنیم نه نقطه نظر این که این ها خوب خدمت کرده اند و نه باین نقطه نظر که من تقبیح کنم بواسطه این که در هیچ جای دنیا معمول نیست که یکدفعه از ۱۲ هزار فرانک ۲۰ هزار فرانک ترقی کند و نه بنقطه نظر زیادی کمرکات که گفتند کمرک بندر مجمره ترقی کرده است و نگفتند کمرک بو شهر تنزل کرده است آنها را می گویند ولی این ما نمی گویند و آن وقت همین که یکی مخالفت کرد نورا بلند می شوند دفاع می کنند مثل این که یکی از وکلا اگر چه خارج از موضوع است ولی لازم است عرض کنم که در اظهارات خودشان بعد از مذاحه این ها گفت که آتھائی که با این مستخدمین مخالفند و خدمات آنها را تصدیق نمی کنند کسانی هستند که

این ها از دزدی آنها جلو گیری کرده اند در حالی که بنده از آنها بی بوم که این مداحهارا بی موقع می دانستم و حالا واقعا و جدا دفاع می کنم از بیانات کسانی که بی موقع اظهار می کنند و الا آنها مستخدم می خواهند که برای اداره گمرک بیاورند و ما یک اداره مرتبی را نمی توانیم خنثی و در بحران بگذاریم که تا یک مدت دیگری مستخدمین دیگری بیاوریم ولی اگر بنده رای ندم بواسطه این است که هم مواجیشان زیاد است و هم این که در مدت این ها یک تفاوت منظور شده و این که فرمودند باید رای بدهیم ناچاریم عرض کنیم که این دو نوبت است در حال اختیاری نمی دهیم و آقای وزیر امور خارجه می فرمایند اگر هم زودتر می آوردند لابد این اعتراض می شد که ما چند ماه دیگر وقت داریم چرا حالا پیش نهاد کرده اید مثل کثرت مرزاده ماه قبل از وقت وزیر مالیه و یکی دیگر آمدند این جاو گفتند ما امشب می خواهیم موافقت مجلس را بخودمان به بینیم و تقریباً برای جلو گیری و تهدیدات آن کثرت ثانوی را گذرانند حالا هم باین ترتیب ما که فعلا وقت نداریم باید این کثرت را به بگذرانیم در این صورت مجبور عرض کنم چه این کابینه چه آن کابینه فرق نمیکند تمام تصرفات کابینه دولتی است .

وزیر مالیه - افلا یکماه تمام است که این پیشنهاد به مجلس آمده است .

وزیر امور خارجه - مفرمانده ماه قبل از وقت کثرت (مرزاد) را آوردند به مجلس طوری که یک دقیقه قبل عرض کردم فقط سه ماه مانده بود از کثرت [مرزاد] و در خصوص اینده مسئله هم که ایراد می فرمایند وزیر مالیه که چرا این را در آورده اند چنانچه وزیر مالیه گفت اگر رجوع بکنید بدتر مجلس شورای ملی خواهید دید که یکماه و نیم است این پیش نهاد به مجلس تقدیم شده است از برای این که مذاکره شده و تصویب شود و چون آندفمه سه ماه قبل آورده بودند و ایراد کرده بودند از اینجه آندفمه گفتند یکماه نیم کافی است

لسان الحکماء - بنده عرض میکنم خوب است این را بگذارید برای جلسه آتی برای اینکه از سابقه که داریم میدانیم که در این مدت همه نمایندگان کم و زیاد خواهد شد شاید در آن جلسه بواسطه افزایش همه نمایندگان اینکار اصلاح شود .

(جمعی اظهار نمودند که در همین جلسه باید رای گرفته شده اینده طلب تمام شود .)

رئیس - صحیح است چندجلسه است که وقت مجلس را صرف اینکار کرده ایم و آنچه مذاکرات لازم بوده بعمل آمده است در اینصورت گمان نمیکند که بجلسه دیگر گذاشتن فایده داشته باشد رای میگیریم شاید این مطلب امشب تمام شود (افلا تصدیق کردند)

رئیس - چون در مسئله مسیو دینی در آن مرتبه که رای گرفتیم نتیجه بدست نیامد و بار برای

میگیریم که رای مجلس در انخصوص معلوم شود .
وزیر پست و تلگراف - بنده اصرار ندارم که کثرت اینها تصویب شود ولی عرض میکنم که مابین دولت و مجلس با همیت وزراء يك رابطه باید باشد یعنی با هم همراهی نمایند و اعتمادی آنها داشته باشند وقتی که وکلا بدانند که وزیر خائن نیست و میل هم ندارد که ضرری بمملکت وارد بیاورد وقتی که میآید يك چیزی را پیشنهاد می کند باید موافقت نموده تصویب کنند برخلاف در این مسئله می بینیم آقایان یگان یگان مخالفت می کنند بنده قبل از این نبودم ولی حالا که آمدم می بینم که اغلب نمایندگان مخالفت دارند و اظهارات می نمایند در صورتیکه گمان می کنم در هیچ پارلمانی اینطور مذاکرات رانمی گذارند بلا جواب بمانند مثلا آقای دکتر علیخان که بجهت الله از همه ماها بصیرتشان زیادتر است می فرمایند مردمان امین انتخاب کنید مفتش لازم ندارد مکرر عرض شد (برنیس) يك مسئله اساسی است که در تمام دنیا معمول است که می گویند انسان را دزد فرض کنید هر کس را بهر کاری بکارید باید يك کسی را بر او بکارید شما میفرمایند که يك کسی باشد بدون مفتش اینکار را بکنند این يك مذاکره اخلاقی است يك حرفی نیست که کسی او را بپذیرد در هیچ نقطه عالم کسی این حرف را قبول نمی کنند دیده شد در تمام دنیا با تمام آن اقتدارات و ترتیبات باز تقلبات می شود پس چه طور ما اطمینان داشته باشیم باین اشخاص که بدون مفتش در ادارات ما باشند اگر چه در موقع مذاکرات بنده اینجا نبودم ولی مختصر شرا شنیدم و حالا دیگر نمیخواهم تکرار نمایم ولی عرض میکنم که اوضاع مملکت شما طوری است که خودتان میدانید چه قدر اهمیت دارد هیچ لازم باین نیست که بنده تشریح کنم که از حیث پلتیک خارجه و فیره شما اداره دارید که از این راه میدانید عایداتی بشما عاید میشود و میدانید که اگر اخلاقی در این عایدات وارد شود خودتان نمیتوانید راهی از برای حفظ آن عایدات پیدا کنید پس باید جد کنید که این چند فقره کثرت تجدید شود برای اینکه اغلب از نمایندگان تصدیق خواهند کرد که اگر این کثرت تجدید شود اخلاقی در کار این اداره که منظم ترین ادارات است پیدا خواهد شد و اگر وزرا صلاح نمی دانستند نمی آمدند بشما پیشنهاد کنند پس حالا امید وارم که دیگر نسبت بوزرای خودتان اظهار اعتماد کنید و آنقدر مذاکرات در اینخصوص نفرمائید بلکه چون اینمذاکراتی که شده است غالباً برخلاف نزاکت بوده است میخواستم عرض کنم خوب بود عقیده خودتان را در مجلس خصوصی اظهار می گردید در اینجا رای قطعی خودتان را در اینباب اظهار می کردید ملاحظه نزاکت هم میشود و الا در یکمچو مسئله اساسی که داخل پارلمان میشود همچوقت نباید مذاکره ازین بشود که دینی خوب است یا اینکه (کتبه) چه طور آدمی است وزیر مالیه بشما نمی گوید فلان مامور را میخواهم بفرستم با فلان مستخدمین مدتشان مقتضی شده باید تجدید شود شما اگر

اعتماد باین وزیر دارید باید تصویب کنید دیگر آنقدر ایراد نباید کرد اگر می دانید و مقتضای مملکتی شماست که در اشخاص مذاکره نمایند پس بنده تقاضا می کنم که بعد از این اینطور مطالب را در مجلس خصوصی مطرح مذاکره فرار دهید و بعد در مجلس علنی بیاورید برای اینکه حالا بنده از چند روز مذاکرات هنوز بنده می بینم اکثریت مجلس مرد است که چه باید بکنند این است که بنده تمنا خواش میکنم که رای بدهید همانطوریکه آقای وزیر مالیه پیشنهاد کرده اند و همان طوریکه آقای وزیر امور خارجه و بعضی از وکلا اظهار داشتند که این اشخاص خدمت کرده اند برای مرتب کردن ادارات گمرک شما امروزه خوب مستخدمین هستند کثرت آنها همین طور تجدید شود و اینکه از بابت بندر بوشهر فرمودند که گمرک آنجا تنزل کرده است بنده عرض میکنم که تنزل گمرک بوشهر دلایل دیگری دارد مربوط به مستخدمین نیست برای این نیست که اشخاصی که آنجا هستند کفایت ندارند علاوه بر این بنده اطمینان میدهم که تنزل هم نکرده است برای اینکه موافق صورتی که می دهند می گویند اسامی احتمال ترقی دارد وقتی که صورت عایدات را آوردند خواهید دید فقط يك نقطه که ما عایدی داریم همان گمرک است و این که اینقدر در اینخصوص مذاکرات می شود گویا این کار عادت ما است که همیشه جد می کنیم يك آبادی را خراب می کنیم وقتی که خراب کردیم دیگر در فکر آبادی او نیستیم مثل اینکه حاکم يك ولایت را بعضی دلایل مزول می کنیم وقتیکه آن حاکم مزول می شود مدنی معطل می شویم که برای آن ولایت حاکم تعیین کنیم و آنقدر بسامحه می گذرد تا آنکه اختلال در امور آن نقطه شود همینطور حالا در تخریب این مسئله سعی می کنیم تا خراب شود آنوقت هر قدر که سعی می کنیم درست نخواهد شد یا اینکه بقدر سعی ها باید بکنیم وجه زحمتها بکشیم تا آنکه آن نقطه اول را برسانیم و از اینجه استفاده می کنیم که حاضر شوید در این مسئله همین امشب رای بدهید و بگذارید زود ختم شود .

دکتر علی خان - بنده هیچوقت ضدیت نکرده ام در باب تجدید این کثرت و از جمله آن اشخاصی هستم که خیلی اهمیت می دهم و بارها عرض کرده ام که ادارات ما بدون مستخدمین خارجه اداره نخواهد شد و این ایرادی که آقای وزیر پست و تلگراف بنده فرمودند که در تمام ادارات دنیا مفتش باید باشد عرض میکنم در هیچ جای دنیا گمان نمی کنم معمول باشد که از ایران مستخدم خارجه بفرستند یا در هیچ جای دنیا معمول نیست و عرض میکنم که هیچ ضدیت هم ندارم و خیلی هم همراهم مقصود بنده سوالی بود که بکنیم .

رئیس - رای می گیریم در باب (مسیو دینی) کسانی که تصویب می کنند موافق پیشنهاد وزیر مالیه که سه ساله کثرت او تجدید شود و سالی نیست و يك هزار فرانک باو داده شود و رقه سفید خواهند انداخت .

[اوراق رای توزیع و اخذ شده نتیجه از قرار ذیل اعلام شد] .

معاذ الملک - عده حضار (۷۱) و رقه سفید (۴۳) و رقه آبی (۱۲) امتناع (۱۶) . اسامی تصویب کنندگان :

آقای شیخ اسمعیل هشتروندی - شیبانی - نجات - آقای شیخ محمد خیابانی - آقای شیخ علی شیرازی صدرالعلماء - آقای شیخ رضا - دکتر علی خان - وکیل الرعایا - آقای میرزا ابراهیم قمی - حسنعلی خان - بهجت - شیخ اسدالله - فهم الملک - حاجی آقا - ارباب کیخسرو - افتخار الواعظین - آقای محمد بروجردی - معین الرعایا - معز الملک - حاجی میرزا رضاخان - عز الملک - میرزا رضا خان نائینی - نیرالسلطان - وکیل التجار - ناصر - الاسلام - طباطبائی - مستشارالدوله - ممتازالدوله دهخدا - ادیب التجار - آدینه محمدخان - معاضد الملک - میرزا ابراهیمخان - مرتضی قلی خان بغیاری - آقا سید نصرالله - مشیرالدوله - متین السلطنه - ذکاء الملک

اسامی رد کنندگان :

منتصرالسلطان - سید حسین کزازی - دکتر حیدر میرزا - حاجی محمد کریم خان - آقا سید حسین اردبیلی - میرزا داودخان - سلیمان میرزا - معاضد السلطنه - معتمدالتجار - شیخ غلامحسین - ضیاء - الممالک - سیدجلیل .

رئیس - با اکثریت تصویب شد - حالرای میگیریم درباره مسیو کتبه رئیس گمرک آذربایجان سه ساله سالی بیست و یک هزار ریاضد فرانک داده شود کسانی که تصویب میکنند و رقه سفید خواهند انداخت .

(نیز اوراق رای توزیع و اخذ شده نتیجه از قرار ذیل اعلام شد)

معاذ الملک - عده حضار [۷۱] و رقه سفید علامت قبول (۵۷) و رقه آبی علامت رد (۱) امتناع (۱۲) اسامی تصویب کنندگان :

ابوالقاسم میرزا - آقا شیخ محمد خیابانی - صدرالعلماء - آقا شیخ اسمعیل هشتروندی - سلیمان میرزا - حاج آقا - آقا میرزا ابراهیم خان - حاجی وکیل الرعایا - و حیدر الملک - حسنعلی خان - حاجی شیخ علی خراسانی - آقا شیخ رضا - معتمدالتجار - حاجی فاتح الملک - دکتر اسمعیل خان - شیبانی - آقا شیخ محمد کریمخان معاضد السلطنه - مؤمن الملک - آقا شیخ ابراهیم قمی - طباطبائی - ناصر الاسلام - مشیر الدوله - نیرالسلطان - مرتضی قلیخان بغیاری - دکتر اسمعیل خان - میرزا مرتضی قلیخان - ذکاء الملک - آقا شیخ رضا - ضیاء الممالک - آقا شیخ غلامحسین - میرزا رضاخان نائینی - حاجی آقا - دهخدا معز الملک - دکتر علیخان .

رئیس - با اکثریت تصویب شد .

وکیل الرعایا - مدتی است که اجازه خواسته ام کدره اینباب عرضی کنم مجال نشد اینکه حاجی آقا می فرمایند که گمرک محرمه اگر اضافه شده است گمرک بوشهر بملاحظاتی کسر کرده است گمرک بوشهر در پنج ماه اول ساله ۱ هزار تومان اضافه دارد بعد از این هم معلوم است و چه تفاوت دارد

رئیس - رای می گیریم در باب (مسیو دوت) سه ساله سالی نوزده هزار ریاضد فرانک کسانی که تصویب میکنند و رقه سفید خواهند انداخت (اوراق رای اخذ شد و نتیجه از قرار ذیل اعلام شد)

معاذ الملک - عده حضار (۷۰) و رقه سفید (۳۳) و رقه آبی (۱۳) امتناع (۱۴) کسانی که تصویب کرده اند :

حاجی میرزا رضاخان - حیدر الملک - مرتضی قلیخان

رضا خان - معین الرعایا - متین السلطنه - رد کنند - حاجی سید ابراهیم

رئیس - با اکثریت تصویب شد حالا رای می گیریم درباره (مسیو لئو) سالی نوزده هزار و ریاضد فرانک داده شود کسانی که تصویب میکنند و رقه سفید خواهند انداخت (در اینموقع یکی از نمایندگان پیشنهاد نمود که در قبه مستخدمین يك دفعه اخذ رای شود)

معاذ الملک - بنده با کمال تأسف این پیشنهاد را رد می کنم برای اینکه نیمساعت قبل رای دادیم که جزه بجزه رای بگیریم حالا پیشنهاد می کنید که یکدفعه رای گرفته شود خوب است يك قدری ملاحظه فرمائید .

(اوراق رای توزیع و اخذ شده نتیجه بطوری که درج می شود اعلام شد)

معاذ الملک - عده حضار (۶۹) و رقه سفید علامت قبول (۵۴) و رقه آبی علامت رد (۱) امتناع (۱۴)

رد کنند حاجی سید ابراهیم - کسانی که تصویب کرده اند : متین السلطنه - آقا شیخ علی شیرازی - هاشم میرزا - صدرالعلماء - آقا شیخ محمد خیابانی - حاج فاتح الملک - معتمدالتجار - ادیب التجار - حاجی شیخ علی خراسانی - حاجی محمد کریمخان معاضد السلطنه - وحید الملک - شیبانی - آقا میرزا ابراهیم خان - مؤمن الملک - آقا شیخ ابراهیم زنجانی - دکتر اسمعیل خان - حسنعلیخان - دکتر حیدر میرزا - حاج وکیل الرعایا - ارباب کیخسرو - بهجت - لسان الحکماء - آقا محمد بروجردی - ممتازالدوله - نجات - فهم الملک - آقا شیخ مهدی نجم آبادی - وکیل التجار - حاجی میرزا رضاخان - حاجی شیخ اسدالله - افتخار الواعظین - مستشار الدوله - معین الرعایا - حاجی سید نصراله - میرزا ابراهیم قمی - طباطبائی - ناصر الاسلام - مشیر الدوله - نیرالسلطان - مرتضی قلیخان بغیاری - دکتر اسمعیل خان - میرزا مرتضی قلیخان - ذکاء الملک - آقا شیخ رضا - ضیاء الممالک - آقا شیخ غلامحسین - میرزا رضاخان نائینی - حاجی آقا - دهخدا معز الملک - دکتر علیخان .

رئیس - با اکثریت تصویب شد .

وکیل الرعایا - مدتی است که اجازه خواسته ام کدره اینباب عرضی کنم مجال نشد اینکه حاجی آقا می فرمایند که گمرک محرمه اگر اضافه شده است گمرک بوشهر بملاحظاتی کسر کرده است گمرک بوشهر در پنج ماه اول ساله ۱ هزار تومان اضافه دارد بعد از این هم معلوم است و چه تفاوت دارد

رئیس - رای می گیریم در باب (مسیو دوت) سه ساله سالی نوزده هزار ریاضد فرانک کسانی که تصویب میکنند و رقه سفید خواهند انداخت (اوراق رای اخذ شد و نتیجه از قرار ذیل اعلام شد)

معاذ الملک - عده حضار (۷۰) و رقه سفید (۳۳) و رقه آبی (۱۳) امتناع (۱۴) کسانی که تصویب کرده اند :

حاجی میرزا رضاخان - حیدر الملک - مرتضی قلیخان

بختیاری - شیبانی - حاجی آقا هشتروندی - ابوالقاسم میرزا - حسنعلیخان معز الملک - حاجی شیخ علی خراسانی - زنجانی - نجات - آقا شیخ رضا - صدرالعلماء - فهم الملک - نیرالسلطان - عز الملک - ضیاء الممالک - ذکاء الملک - آقا میرزا رضاخان - آقا شیخ غلامحسین معاضد الملک - میرزا ابراهیم خان - دکتر اسمعیل خان - آقا میرزا مرتضی قلی خان - متین السلطنه - حاج سید نصرالله - شیخ محمد خیابانی - حاج وکیل الرعایا - معتمدالتجار - دکتر حیدر میرزا لسان الحکماء - آقا شیخ مهدی - بهجت - وکیل التجار - مشیرالدوله .

کسانی که رد کرده اند :

دهخدا - حاج سید ابراهیم - آقا محمد بروجردی - حاجی دکتر رضاخان - معاضد السلطنه - آقا شیخ علی شیرازی - حاج محمد کریمخان - آدینه محمد خان - آقا سیدجلیل - اواع الدوله - طباطبائی - افتخار الواعظین

رئیس - با اکثریت تصویب شد - حالا رای می گیریم در باب (مسیو کتبه) سه ساله (۱۸۵۰۰) فرانک کسانی که تصویب میکنند و رقه سفید خواهند انداخت (اوراق رای اخذ و احصاء شد نتیجه از قرار ذیل اعلام شد)

معاذ الملک - عده حضار (۶۹) و رقه سفید (۳۴) و رقه آبی (۱۴) امتناع (۲۱) کسانی که تصویب کرده اند :

مشیر الدوله آقا میرزا ابراهیم خان - میرزا محمد خراسانی - حاجی فاتح الملک - حاجی سید نصرالله - مستشار الدوله - میرزا رضا خان نائینی - معتمدالتجار - ممتازالدوله - دهخدا - متین السلطنه - معین الرعایا - معز الملک - خیابانی - هاشم میرزا - حاجی وکیل الرعایا - فهم الملک - نجم آبادی - وکیل - التجار - میرزا مرتضی قلی خان - بهجت - شیخ اسدالله - حاجی میرزا رضاخان - معاضد الحکماء - ضیاء الممالک - عز الملک - صدرالعلماء - دکتر امیرخان - حاجی آقا لسان الحکماء - حسنعلی خان - آقا شیخ علی - ذکاء الملک - وحید الملک .

رد کنندگان :

هشتروندی - میرزا علی اکبرخان - دهخدا - حاج محمد کریمخان - آقا میرزا داودخان - شیبانی - مؤمن - الملک - مدرسی - زنجانی - سلیمان میرزا - حیدر میرزا معاضد السلطنه - آقا سیدجلیل - آقا محمد بروجردی - افتخار الواعظین .

رئیس - نتیجه بدست نیامد .

ارباب کیخسرو - مکرر اینجا عرض شد که بموجب نظامنامه داخلی آقایان که و رقه سفید و آبی از برای ایشان تهیه شده وقتیکه تشریح می آورند از برای اینکه رای بدهند باید اوراق را همراه داشته باشند کسانی که آن اوراق همراه ندارند مثل ایست که رای ندارند خوبست پیش از این آقایان در امر خودشان مواظبت داشته باشند مکرر عرض شده است که چیزی که مهیا شده است برای رای همراه خودشان بردارند اگر آقایان نتوانند ترتیب کار خودشانرا منظم بکنند پس چه چیز را درست میکنند .

رئیس - حالا دیگر میخواهم برای مذاکره

پاره مطالب جلسه را خصوصاً کنیم دستور جلسه آتیه بقیه بودجه مجلس و بقیه کتیرات مستخدمین بلژیکی .

(مجلس دو ساعت از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۱۶۱

صورت مذاکرات روزیکشنبه ۱۹ شهریور

شوال المکرم ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و ربع قبل از غروب در تحت ریاست آقای ذکاءالملک تشکیل شد .

صورت مجلس روز شنبه را آقای معاضدالملک قرائت نمود .

(کسانی که در جلسه قبل بدون اجازه غائب بودند) آقایان نوبری . حاج میرزا آقا . قوام الاسلام . آقا میرزا ابراهیم خان . صدیق حضرت . آقا سید محمد رضا . آقا شیخ محمد آقا . سیدعلی آقا یزدی . آقایانی که بوقت مقرر حاضر نشده اند : سیددار اعظم . سردار احمد . مریض آقایان . حاج مصدق الممالک . صنیع الدوله

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی اگر هست بفرمائید .

ارباب کیخسرو - در آنجا نوشته شده است استعفای ایشان پذیرفته نشد در صورتی که آنروز بنده استعفا دادم و کتباً هم استعفای خود را عرض کرده ام و خدمت بمجلس مقدس را گرانباتر از این می دانم که بیشتر از این در این باب مذاکره کنیم و استعفا دارم که یکتفر را معین فرمائید که بنده حساب خودم را بار بپردازم و ضمناً هم تقاضا میکنم که صورت حساب بنده را مقرر فرمائید در روزنامهجات درج کنند که شکی برای کسی باقی نماند . (بالاتفاق گفتند استعفای شما را مجلس قبول نمی کند)

فهم الملک - دایره خلاصه نویسی عرایض سی تومان تصویب شده و اینجا بیست و پنج تومان نوشته اند گویا اشتباه شده است .

افتخار الواعظین - در خصوص دایره خلاصه آن روز در موقع رای بموجب رایورت ثانوی کمیسیون محاسبات گویا قرار شده پنج تومان بر حقوق مسئول آن افزوده شده سی و پنج تومان منظور شود . متین السلطنه - دائره خلاصه نویسی عرایض از اداره مباشرت سی تومان پیشنهاد شده بود و بعد که آقای معاضدالملک و بنده تقشیش کردیم و لازم شد که جرح و تعدیلی در این حقوق بشود همین سی تومان پیشنهادی اداره مباشرت را ابقاء کردیم و با کمیسیون محاسبات گذشته است ولی چون حالاً در مجلس تصویب شده است گمان میکنم که نمایندگان همراه باشند با پیشنهاد آقای معاضدالملک و بنده که همان سی تومان پیشنهادی اداره مباشرت ابقا شود نه (۲۵) تومان کمیسیون محاسبات و نه آن سی و پنج تومان .

رئیس - در باب آقای ارباب که کلیه اهل این مملکت و اعضای مجلس شورای ملی بایشان اعتماد دارند اعتراض یک روزنامه نویس نباید باعث این شود که ایشان استعفا نایند و گمان نمیکند که مجلس استعفای ایشانرا بپذیرد .

آقای شیخ ابراهیم زنجانی - بقول یک روزنامه نویس استعفای ایشانرا صحیح نمیدانم همه ما با ایشان اطمینان داریم باید بجای خودشان باشند (عموماً تصدیق کردند)

کاشف - عرض میکنم که در صورت مجلس بنده را از غائبین بی اجازه نوشته اند در صورتیکه اجازه داشته ام (گفتند با اجازه نوشته شده است)

افتخار الواعظین - دیروز نظر بنده است و قبلاً اینجا بودجه خوانده شد مدیر مسئول خلاصه عرایض نویسی همان سی تومان قرائت شد و بعد وقتی که از طرف آقای رئیس اخذ رای شد رای را بهمان صورت بودجه گرفتند در خود بودجه هم سی تومان نوشته شده است ولی قرار شد پنج تومان بر حقوق ایشان افزوده شود و حالا نمیدانم چرا (۲۵) تومان اینجا نوشته شده است (دیگر اظهاری نشده رئیس صورت مجلس را امضاء نمود)

رئیس - بطوریکه در صورت مجلس مذکور بود دستور امروز یک فقره بقیه کتیرات مستخدمین بلژیکی است که باید در باره سایرین رای بگیریم و چون در جلسه گذشته در باب مسیو (کله) رای گرفتیم نتیجه حاصل نشد یعنی بواسطه امتناع معلوم نشد مجلس آنرا تصویب میکند یا نمیکند پس اول شروع میکنیم باینکه درباره مسیو (کله) رای بگیریم که از طرف وزیر مالیه پیشنهاد شده است سالی (۱۸۵۰۰) فرانک سه ساله در باره او داده شود .

حاج فاتح الملک - آن طرحیکه بنده چند روز قبل از این پیشنهاد کردم خوب است خوانده شود رئیس - چون جزء دستور نیست باید برود بکمیسیون مبتکرات .

فاتح الملک - تقاضا میکنم که اول خوانده شود بعد بکمیسیون برود .

رئیس - بسیار خوب میفرستیم بیاورند خوانده شود - حالا رای بگیریم کسانی که سالی (۱۸۵۰۰) فرانک در باره مسیو (کله) تصویب میکنند ورقه سفید خواهند انداخت

فهم الملک - خواستم عرض کنم این مسئله را آقایان مستحضر باشند که این دو نفر منتش که بنام از طرف وزارت امور خارجه خواسته اند اینها در ضمن کار خودشان این کار را هم تقشیش کنند و از قفاز تا مشهد و سیستان رسیدگی نمایند همچنین در سمت جنوب مقصود این است که اینها مستخدمین مخصوص گمرک هستند نه اینکه فقط برای تذکره کار کنند .

رئیس - سرکار دیروز اینجا تشریف نداشتید که یک جلسه تمام در این خصوص مذاکره شده باین جهت دیگر در این خصوص مذاکره نمیشود (با اوراق اخذ رای شده نتیجه ذیلا اعلام شده)

معاضدالملک - عده حضار (۷۴) ورقه سفید علامت قبول [۳۸] ورقه آبی علامت رد (۱۵) امتناع [۲۱] کسانی که تصویب کرده اند حاج شیخعلی خراسانی . حاج میرزا رضا خان . وحیدالملک . ابوالقاسم میرزا . فهم الملک . صدرالعلماء . سیددار اعظم . بهجت . ضیاء الممالک . معتمدالتجار . ادیبالتجار . حاج فاتح الملک . شهبانی . اسان الحکماء . دکتر اسمعیل خان

دکتر حیدر میرزا . حاجی آقا . ارباب کیخسرو . مستشار الدوله . ممتاز الدوله . محمد هاشم میرزا حسن علی خان . دکتر امیرخان . مرتضی قلیخان بختیاری . مشیر الدوله . عزالملک . آقا میرزا رضا خان نائینی . نیر السلطان . ذکاء الملک . تربیت . مرتضی قلیخان . حاجی سید نصرالله . متین السلطنه . وکیل الرعایا . شیخعلی شیرازی . معین الرعایا . شیخ رضای دهخوارقانی . معززالملک . کسانی که رده کرده اند : هشرودی . دهخدا . آقا صید جلیل . کریمخان قشقایی . مؤتمن الملک . آقا شیخ ابراهیم زنجانی . سلیمان میرزا . آقا سید حسین کزازی . آقا میرزا داودخان . آقا سید حسین اردبیلی . آقا محمد بروجرودی . شیخ غلامحسین طباطبائی .

رئیس - با اکثریت تصویب شد حالا رای می گیریم در باب مسیو (کله) بطوریکه پیشنهاد شده است سال اول [۱۴] هزار فرانک سال دوم (۱۵) هزار فرانک سال سیم (۱۶) هزار فرانک داده شود کسانی که تصویب می کنند ورقه سفید خواهند انداخت (بعضی اظهار داشتند اشتباه شده است این طور نیست)

معززالملک - مخصوصاً در کاغذیکه مسیو و بقیه باقی متین السلطنه نوشته بودند همینطور کمیسیون در این خصوص اشتباه نکرده است [اوراق رای اخذ شده نتیجه از اینقرار اعلام شد]

معاضدالملک - عده حضار [۷۴] ورقه سفید علامت قبول (۴۸) ورقه آبی علامت رد (۸) امتناع (۱۸) (اشخاصیکه تصویب کرده اند) صدرالعلماء معتمدالتجار . هشرودی . سیددار اعظم . آقا شیخ رضا دهخوارقانی . حاجی شیخ علی خراسانی . وحیدالملک . سلیمان میرزا . بهجت . دکتر علیخان حاج کریم خان قشقایی . آقا شیخعلی شیرازی . ادیبالتجار . آقا شیخ ابراهیم . ضیاء الممالک . شهبانی ناصر الاسلام . دکتر اسمعیل خان . ارباب کیخسرو حاجی فاتح الملک . آقا میرزا مرتضی قلیخان . حاج شیخ اسدالله . نجات . اسان الحکماء . دکتر حیدر میرزا . حاج وکیل الرعایا . حسنعلیخان . آقا میرزا ابراهیم قبی . ممتاز الدوله . مستشارالدوله معززالملک . ذکاءالملک . معین الرعایا . معاضدالملک . مرتضی قلیخان بختیاری . فهم الملک . آقا سید حسین = زازی . محمد هاشم میرزا . ابوالقاسم میرزا . حاجی میرزا رضا خان . مشیرالدوله . میرزا رضا خان نائینی . مؤتمن الملک . نیر السلطان . حاجی سید نصرالله . متین السلطنه . ذکاءالملک . حاجی آقا کسانی که رد کردند مدرسی . دهخدا . دکتر حاجی رضا خان . دکتر امیرخان . طباطبائی . کاشف معاضد السلطنه . افتخار الواعظین

رئیس - با اکثریت تصویب شد آقا میرزا داودخان - در موقع رای بنده ورقه را حاضر کرده بودم که رای بدهم ولی بنا بر فرمایش آقای معززالملک فرمودند این ترتیب بر حسب تقاضای اداره گمرک بوده است رای ندادم برای اینکه خواستم بدانم کمیسیون خارجه بجهت کاغذمدیر را مآخذ قرار داده است .

رئیس - با اکثریت تصویب شد آقا میرزا داودخان - در موقع رای بنده ورقه را حاضر کرده بودم که رای بدهم ولی بنا بر فرمایش آقای معززالملک فرمودند این ترتیب بر حسب تقاضای اداره گمرک بوده است رای ندادم برای اینکه خواستم بدانم کمیسیون خارجه بجهت کاغذمدیر را مآخذ قرار داده است .

رئیس - با اکثریت تصویب شد آقا میرزا داودخان - در موقع رای بنده ورقه را حاضر کرده بودم که رای بدهم ولی بنا بر فرمایش آقای معززالملک فرمودند این ترتیب بر حسب تقاضای اداره گمرک بوده است رای ندادم برای اینکه خواستم بدانم کمیسیون خارجه بجهت کاغذمدیر را مآخذ قرار داده است .